

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย นายบุญยง ครูศรี **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.จำลอง นักพ่อน **ปีการศึกษา** 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และ (2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามภูมิหลังของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 28 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 136 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 174 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน รองลงมาเป็นด้านการบริหารและจัดการศึกษา และอันดับท้ายสุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.จำลอง นักพ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและขวัญกำลังใจ รวมทั้งติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณ ท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์จรรยาพร จีระมะกร ผู้อำนวยการ ระดับ 9 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา นายชาติรี ดิเรกศรี นายอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อาจารย์สมาน ศิริพูนสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อาจารย์วรกร ครูชขุนทด ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ที่มีส่วนสนับสนุนให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกรุณาให้คำแนะนำในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และคณะครูการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่เก็บรวบรวมข้อมูล และท่านอื่นที่มีได้กล่าวนามมานี้ เป็นแรงเสริมที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับผู้วิจัย

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึง พระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และคณะครู อาจารย์ ที่ได้สั่งสอน อบรมให้ผู้วิจัยสามารถดำรงตน มีความมานะพยายามศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จด้วยดีตลอดมา

บุญยง ครูศรี

เมษายน 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	10
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.).....	23
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	29
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับการบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษา.....	31
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.....	32
การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	37
การจัดองค์กรและระบบบริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	63
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	64
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	130
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
สรุปการวิจัย.....	132
อภิปรายผล.....	141
ข้อเสนอแนะ.....	148
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	155
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	156
ข แบบสอบถาม.....	158
ประวัติผู้วิจัย.....	168

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
ตารางที่ 4.2	การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน.....	65
ตารางที่ 4.3	การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ.....	67
ตารางที่ 4.4	การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ.....	73
ตารางที่ 4.5	การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ.....	78
ตารางที่ 4.6	ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน.....	83
ตารางที่ 4.7	ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ.....	85
ตารางที่ 4.8	ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ.....	91
ตารางที่ 4.9	ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน.....101

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ.....103

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ.....109

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ.....114

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การ
บริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการบริหารและจัดการศึกษา โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายข้อ.....119

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

- ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายชื่อ.....123
- ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายชื่อ.....126

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล.....	26
ภาพที่ 2.2 ภาพโครงสร้างการบริหารงานศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ.....	50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของมนุษย์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและความก้าวหน้าทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจและสติปัญญา การศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป้าหมายของการปฏิรูปการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2543: 4) หลักการสำคัญของการพัฒนาจึงควรที่จะใช้กระบวนการทางการศึกษาเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ให้มีความสามารถในการไตร่ตรอง แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2541: 15) ปัจจัยที่จะส่งผลสำเร็จในการพัฒนาดังกล่าวซึ่งเป็น ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การให้บุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้พึ่งตนเอง ตัดสินใจที่จะเลือกหรือปฏิบัติในกิจกรรมของตนเองได้ เกิดความเข้มแข็งและเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการศึกษา ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการมีสิทธิและมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชนของตน (มาตรา 289) และพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา โดยให้ สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8 (2)) และให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9(2)) บนความมุ่งหวังที่ต้องการให้ ประชาชนไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงตามความพร้อมและความต้องการ อันจะนำไปสู่สังคมที่ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จากหลักการและสาระบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังที่ได้กล่าวข้างต้นมุ่งที่จะให้ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมในการ

จัดการศึกษาได้เพื่อตอบสนองความต้องการ ความพร้อมของแต่ละภาคส่วนได้อย่างตรงเป้าหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งซึ่งมีความใกล้ชิด ประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้านเป็นอย่างมาก สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากคนในหมู่บ้านทำให้ มีความเข้าใจและทราบสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี จึงมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้กับประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายในการสนับสนุนให้สถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติงาน ในพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับ ประชาชนในชุมชน และเพื่อให้สอดคล้องและสนองตอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับ ประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการ จัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้าง วิถีประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง โดยหลักการแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ยึดหลักการให้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาของชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมการดำเนินงานใน เรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะมีหลักการดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 8)

1. การบริการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จะจัดอย่างเป็นระบบอยู่ในชุมชน โดยการจัดให้มี “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” เพื่อให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบแก่ประชาชนในชุมชน โดยการกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. การจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น สื่อเอกสาร หนังสือ ตำรา แบบเรียนต่างๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ชุดรับสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ฯลฯ
3. การจัดให้มีครูประจำกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน หน่วยละ 1 คน โดยปฏิบัติงานเต็มเวลาและได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวุฒิปริญญาตรี
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นของประชาชน ระบบการดำเนินงานควบคุมดูแลโดย องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยหน่วยงานระดับภาค จังหวัด และอำเภอ เป็นองค์กรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จากหลักการดังที่ได้กล่าวข้างต้นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและมีความสำเร็จในการเป็นองค์กรที่ให้การศึกษาศึกษาและสนองตอบกับประชาชนในชุมชนได้ตามความต้องการและเหมาะสม ก็คือการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและจริงจังขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 โดยความร่วมมือระหว่างศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ กับองค์การบริหารส่วนตำบล จนถึงปัจจุบันปีการศึกษา 2545 ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้วจำนวน 10 แห่ง มีการจัดและดำเนินกิจกรรมตามหลักการดังกล่าวข้างต้น และผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความสนใจศึกษาถึงการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน การจัดการศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริงบนระบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามภูมิหลังของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดตาม กระบวนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน ในการศึกษา คือ ด้านการบริหารและ จัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 15-17)

3.1 ด้านการบริหารและจัดการศึกษา

- 3.1.1 การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของชุมชน
- 3.1.2 การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
- 3.1.3 การจัดลำดับความสำคัญ / วิเคราะห์ความเหมาะสมและปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3.1.4 การประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 3.1.5 การจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3.1.6 การปฏิบัติการตามแผน
- 3.1.7 การนิเทศและติดตามผล

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

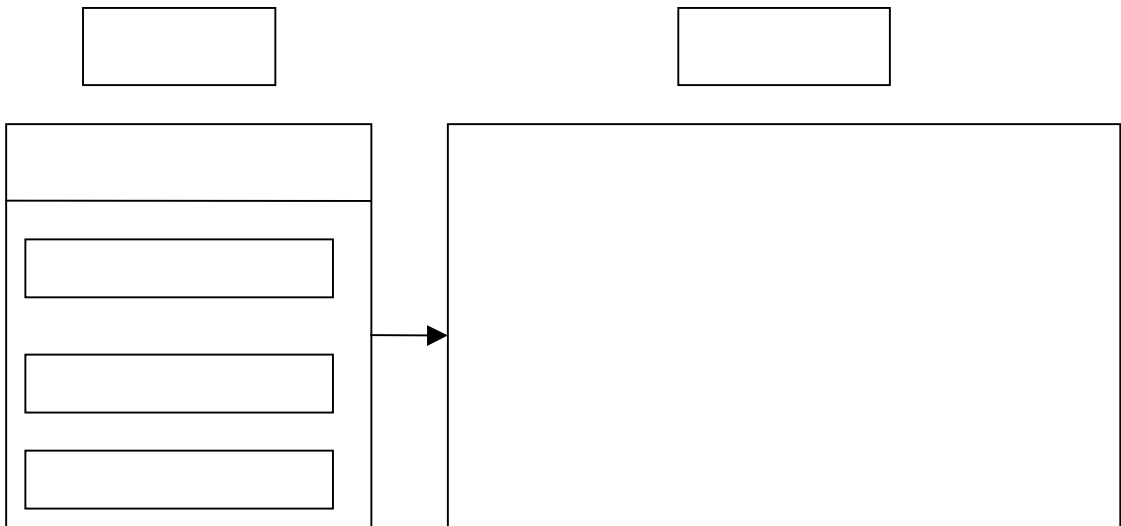
- 3.2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3.2.2 การศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตร อาชีพและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล
- 3.2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วีดีโอเทป นิทรรศการ
- 3.2.4 การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน
- 3.2.5 กิจกรรมนันทนาการ
- 3.2.6 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 3.2.7 กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

3.3 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน เช่น

- 3.3.1 กิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน

3.3.2 กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาทางศาสนาร่วมกับวัด

3.3.3 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 15-17)

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดขอบเขต
ดังนี้

4.1 ศึกษาจากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 28 คน
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 136 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 174 คน

4.2 ศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน
10 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่จัดตั้งและดำเนินการ

โดยศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 แห่ง

4.3 ระยะเวลาที่ศึกษาระหว่างเดือนธันวาคม 2545 – เมษายน 2546

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในกระบวนการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนชุมชน 3 ด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านการบริหารและจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่ การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของชุมชน การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน การจัดลำดับความสำคัญ วิเคราะห์ความเหมาะสมและปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนชุมชน การประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนร่วมกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน การปฏิบัติตามแผน การนิเทศและติดตามผล การสรุปและรายงานผลการดำเนินงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ

5.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วีดีทัศน์ นิทรรศการ การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

5.1.3 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน หมายถึง กระบวนการทำงานโดยมีการจัดกิจกรรมการศึกษากับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชนกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน กิจกรรมผู้สูงอายุร่วมกับชมรมผู้สูงอายุในตำบล กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาทางศาสนาร่วมกับวัด มัสยิด โบสถ์ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยร่วมกับ อบต. เป็นต้น

5.2 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในกระบวนการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มี 5 ระดับ ดังนี้

5.2.1 **มีส่วนร่วมน้อยที่สุด** คือ การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ (ร่วมรับรู้)

5.2.2 **มีส่วนร่วมน้อย** คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ กิจกรรมที่กำหนด (ร่วมทำ)

5.2.3 **มีส่วนร่วมปานกลาง** คือ การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ และได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด (ร่วมรับรู้และร่วมทำ)

5.2.4 **มีส่วนร่วมมาก** คือ การมีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ (ร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจ)

5.2.5 **มีส่วนร่วมมากที่สุด** คือ การมีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและร่วมตัดสินใจ รวมทั้งได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด (ร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจและร่วมทำ)

5.3 **องค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

5.4 **ศูนย์การเรียนชุมชน** หมายถึง สถานที่ที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานของชุมชน เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชน เป็นศูนย์รวมสื่อการเรียนการสอนของชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนและกิจกรรมของชุมชน

6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

6.2 ได้ผลงานการวิจัยอันจะเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชนบนระบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งในแนวกว้างและแนวลึก

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 1.2 ลักษณะ รูปแบบการมีส่วนร่วม
 - 1.3 กระบวนการ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
 - 1.4 การบริหารและจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
2. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
 - 2.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.4 การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา
5. พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542
6. การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 6.1 แนวคิดในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 6.2 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 6.3 ความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 6.4 หลักการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

- 6.5 คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6.6 กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6.7 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6.8 กระบวนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6.9 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7. การจัดองค์กรและระบบบริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
 - 7.1 หน้าที่และความรับผิดชอบ
 - 7.2 รายละเอียดหน้าที่ของส่วนที่เกี่ยวข้อง
 - 7.3 กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียน
 - 7.4 กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันรัฐต้องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กร เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เนื่องจากผลสำเร็จของการพัฒนาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรดังกล่าวอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องทำความเข้าใจถึงความหมาย ลักษณะ ขั้นตอน/กระบวนการ และการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คือ กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกัน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 4) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการที่ประชาชนได้ใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างของตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ ในกิจกรรมพัฒนานั้น การมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการพัฒนา และเป็นผู้กระทำให้เกิดกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นได้ทั้งวิธีการซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาด้วย

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534: 67) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง

อุทัย ดุลยเกษม (2538: 538) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในหลักการพัฒนายังคือ กระบวนการพัฒนาที่ประชาชนสามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรของตนเอง มีจุดประสงค์ที่จะแก้ปัญหาของตนเองตั้งแต่ขั้นของการศึกษาปัญหา การกำหนดโครงการ การลงมือปฏิบัติ การประเมินผลและสรุปบทเรียนด้วยตนเอง

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ (2545: 113) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแท้จริงของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร

ไพรัช อรรถกามานนท์ (2545: 9) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และท้องถิ่นได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน ตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดปัญหา ความต้องการของประชาชน ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียน

รีตเดอร์ (Reeder อ้างถึงใน กรรณิกา ชมดี 2524: 10) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลและกลุ่มชน ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกัน

เดวิสและนิวสตรอม (Davis and Newstrom อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2537: 182) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับ

- 1) การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (involvement)
- 2) การให้หรือเอื้อประโยชน์ (contribution) และ
- 3) การรับผิดชอบ (responsibility)

โคเฮน และอัปฮอป (Cohen and Uphop อ้างถึงใน กรรณิกา ชมดี 2542: 10) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในทัศนะของการพัฒนาชนบทว่า การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร สนับสนุนโครงการและร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้าไปเกี่ยวข้องหรือดำเนินการในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองมีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โดยมีส่วนร่วมในการคิด พิจารณาตัดสินใจ วางแผนการดำเนินงาน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามผลการดำเนินงาน และการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินงาน

1.2 ลักษณะ รูปแบบการมีส่วนร่วม

กรรณิกา ชมดี (2524: 13) ได้สรุปรูปแบบในการมีส่วนร่วมไว้ในการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 แบบ คือ

- 1.2.1 การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meetings)
- 1.2.2 การมีส่วนร่วมในการออกเงิน (Financial Contribution)
- 1.2.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)
- 1.2.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- 1.2.5 การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- 1.2.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- 1.2.7 การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- 1.2.8 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ (Entrepreneurs)
- 1.2.9 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employees)
- 1.2.10 การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527: 6-7) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชนและการศึกษาของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางนโยบาย หรือแผน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไป ซึ่งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2529: 16) สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 18 ลักษณะ ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม 2) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร 4) มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 5) มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 6) มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา

7) มีส่วนร่วมในการวางแผน 8) มีส่วนร่วมในการประชุม 9) มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
 10) มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน 11) มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ
 หรือบริหารงาน 12) มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก 13) มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือ
 ประชาสัมพันธ์ 14) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ 15) มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือ
 บริจาคเงิน/ทรัพย์สิน 16) มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน 17) มีส่วนร่วมในการออก
 วัสดุ อุปกรณ์ และ 18) มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ติดตามหรือประเมินผล

ธวัช มกรพงศ์ (2537: 92) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจจะทำ
 ได้ 2 วิธี คือ

1) ในชุมชนที่มีความเจริญและประชาชนมีรายได้สูงพอสมควร ประชาชนอาจ
 จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการออกเงินแทนการใช้แรงงาน ได้แก่ การเสียภาษีให้
 เทศบาลนำไปพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาแบบนี้ถือเป็นการพัฒนาที่เน้นการใช้เงินหรือทุนเป็นหลัก
 (Capital-intensive Development)

2) ในชุมชนที่ยังล้าหลังและยากจน ประชาชนมีรายได้ต่ำ ไม่มีเงินเสียภาษี
 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจทำได้โดยการใช้แรงงานในการพัฒนาท้องถิ่นแทนการออกเงิน
 เสียภาษี การพัฒนาแบบนี้เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก (Labour-intensive Development)

คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในสำนักงานปฏิรูปการศึกษา
 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 12) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดใหม่ คือ

- 1) จะต้องมีความต่อเนื่องผสมผสานและทำไปพร้อมกันทั้งระบบ
- 2) มีความเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงไปซ้ำๆ ตามธรรมชาติ แต่เปลี่ยนแปลงอยู่
 ตลอดเวลา
- 3) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางทักษะการปฏิบัติ
- 4) ต้องการการยอมรับอย่างเปิดเผยจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง
- 5) มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนได้ส่วน
 เสียและความต้องการที่เหมือนกัน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และจักรพรรดิ วะทา (2545: 127-128) ได้กล่าวถึงลักษณะ
 ของการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน อาจมีแนวทาง ดังนี้

- 1) ร่วมคิดระหว่างประชาชนด้วยกันเอง และกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์การ
 ภาคเอกชนในการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการกันเองตามความสามารถ
- 2) แสดงความคิดเห็นโต้แย้งการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การกำหนด

หลักการ วิธีการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

3) ร่วมคิด ร่วมรับผิดชอบกำหนดหลักสูตรวิชาที่จะให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นในการใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน

4) คัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการในสถานศึกษา ในชุมชนนั้นเพื่อช่วยเหลือผู้บริหารจัดการศึกษา

5) มีสิทธิขอให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการการศึกษา หากปรากฏว่าเมื่อได้ดำเนินการไปแล้วไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชนตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

6) มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการด้านการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกระดับ

7) รับผิดชอบในการมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นและติดตามการดำเนินงานตลอดไป

8) ร่วมกิจกรรมการศึกษาขององค์การภาครัฐ เอกชนและองค์กรของประชาชน โดยถือว่ากิจกรรมนั้นมีผลต่อประชาชนและชุมชนทั้งสิ้น

องค์การอนามัยโลก (WHO 1978 อ้างถึงใน ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และคณะ 2545: 10-11) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรมประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มการพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์ในชุมชนในพื้นที่ฐานเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือในรูปวัตถุก็ได้

โคเฮน และ อัฟฮอป (Cohen and Uphop, 1977: 6 อ้างถึงใน กรกมล เพชรล้อมทอง 2542: 10) กล่าวถึงลักษณะหรือชนิดของการมีส่วนร่วม มี 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แชพปิน (Chapin อ้างถึงใน สมาน ศิริพูนสวัสดิ์ 2533: 38) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมประชุม 2) มีส่วนร่วมบริจาคเงิน 3) มีส่วนร่วมเป็นสมาชิก 4) มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และ 5) มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ

จากลักษณะ/รูปแบบ การมีส่วนร่วม ตามที่ได้กล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ลักษณะ/รูปแบบ การมีส่วนร่วม เป็นพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนมีอยู่หรือได้รับมอบหมายจากกลุ่มบุคคล องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง กลุ่ม องค์กรและสังคมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมนั้นๆ

1.3 กระบวนการ ขั้นตอน การมีส่วนร่วม

แสวง รัตนมงคลมาศ (2538 อ้างถึงใน ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และคณะ 2545: 10) ได้สรุปกระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม ซึ่งมีสองด้าน คือ 1) ด้านคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งมี 3 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมเป็นผู้กำหนดนโยบาย 2) ด้านปฏิบัติหรือดำเนินการดำเนินงานนโยบาย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การร่วมกำหนดเป้าหมาย แผนงาน การร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ และการร่วมหนุนช่วยทรัพยากรบริหาร

อคิน รพีพัฒน์ (2539: 49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

ชูชาติ พวงสมจิตร (2540 อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543: 115-116) มีความเห็นว่าควรจำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงาน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการประเมินว่า โครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540: 93-94) กล่าวถึงกระบวนการเกิดและดำเนินการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอาจเริ่มไปจากลำดับขั้น ดังนี้

1) แสวงหาระบบหรือกลไกที่จะสร้างหรือพัฒนาบุคลากร ให้มีทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่เอื้อต่อการเกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้ที่มีมองเห็นประเด็นปัญหาหรือมีวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่แล้ว

2) เมื่อผ่านการปรึกษาหารือและมองเห็นปัญหาร่วมกันแล้วก็ขยายไปสู่การร่วมคิดวิเคราะห์ กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และวางแผนกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การร่วมมือกันจัดกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ

3) จัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีการสรุปประเมินผลการดำเนินการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมและความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

4) แสวงหาแนวทางของการขยายความคิด กิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่ประชาชนในชุมชน เพื่อขยายการมีส่วนร่วมให้ทั่วถึง และผลักดันให้เกิดโครงสร้างของกิจกรรมแบบแนวร่วมอย่างต่อเนื่องในชุมชน

5) สืบหาหารูปแบบและระบบของความร่วมมือและความสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนที่จะพัฒนาศึกษาของท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของบุคคล โรงเรียนและชุมชน

อนูรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2544: 120) กล่าวเพิ่มเติมว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น จะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ 1) ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการของชุมชน 2) ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและ

สนองความต้องการของชุมชน 3) ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุนตามขีดความสามารถ รวมทั้งการควบคุม ติดตามประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี และจักรพรรดิ วัฒนา (2545: 126–127) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆได้แก่

- 1) ค้นหาปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- 2) ค้นหาสาเหตุของปัญหาว่าเกิดได้อย่างไร
- 3) ตกลงใจกำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 4) ตัดสินใจดำเนินงานหรือไม่ดำเนินงานตามโครงการ
- 5) พิจารณารูปวิธีการใช้กิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและเสมอภาคแก่ประชาชนในชุมชน
- 6) ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อทราบข้อขัดข้องหรือข้อผิดพลาด จะได้เสนอข้อคิดเห็นหรือเสนอแนวทางแก้ไขได้ทันที่
- 7) ติดตาม ดูแลความบกพร่องของโครงการต่างๆและดำเนินการแก้ไข ซ่อมบำรุงหากเกินขีดความสามารถที่ประชาชนจะดำเนินการแก้ไขได้ด้วยตนเองต้องแจ้งให้หน่วยงานที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการมาตั้งแต่ต้นเพื่อให้เข้ามาร่วมกับประชาชนในการซ่อมบำรุงรักษาให้ทันที่
- 8) ติดตามประเมินผลความสำเร็จ การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และติดตามการใช้ประโยชน์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง

บัณฑุร อ่อนคำ (2539 อ้างถึงใน เฉลียว บุรีภักดี และคณะ 2545: 116) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

- ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
- ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
- ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหาร
 ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน
 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา

ขั้นที่ 5 มีส่วนร่วมประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า
 การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

อาร์นสไตน์ (Arnstein อ้างถึงใน นิมิตร มั่งมีทรัพย์ 2543: 42-43) ได้อธิบาย
 ระดับของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา คล้ายกับเป็นขั้นบันได 8 ขั้น เรียงจากน้อยไปหา
 มาก ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นถูกกระทำ (manipulation)

ขั้นที่ 2 ขั้นบำบัดรักษา (therapy)

ขั้นที่ 1-2 นี้ อาจเรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่

ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและหรือโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลย
 ในกรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจโดยไม่มีการพูดถึง
 เนื้อหาวิธีการของการตัดสินใจ ขั้นที่สองนี้สร้างขึ้นมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
 วัตถุประสงค์ของสองขั้นนี้เพื่อให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษาหรือทำการรักษาผู้ที่เข้ามา
 มีส่วนร่วม

ขั้นที่ 3 ขั้นรับฟังข่าวสาร (informing)

ขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษา (consultation)

ขั้นที่ 5 ขั้นปลอบใจ (placation)

ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน (partnership)

ในขั้นที่ 3-6 นี้ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรม หรือ
 การมีส่วนร่วมบางส่วน กล่าวคือ ในขั้นที่ 3-4 นั้น ความเห็นของชุมชนได้รับการรับฟังจากผู้มี
 อำนาจมากขึ้นแต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะประกันได้ว่าความคิดเห็นของพวกเขา
 จะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจอย่างจริงจัง เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ในระดับนี้ จึงไม่
 มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพได้ ส่วนในขั้นที่ 5 ขั้นปลอบใจเป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วมที่
 ยอมให้ชาวบ้านสามารถให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังทรงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป
 บันไดขั้นสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชน ซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมใน
 การตัดสินใจมากขึ้น ชุมชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขั้นผู้ถือหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าไป

เจรจาเพื่อต่อรองผลได้ผลเสียกับผู้ใช้อำนาจ

ขั้นที่ 7 ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (delegated power)

ขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมโดยประชาชน (citizen control)

ทั้งสองขั้นนี้ อาจเรียกว่า การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะเป็นการใช้อำนาจผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ รวมถึงการกำกับ ควบคุมโดยประชาชนนั่นเอง

กรกมล เพชรล้อมทอง (2542: 15) ได้สรุปกระบวนการของการมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอนที่ประชาชนในรูปของบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม และองค์การอาสาสมัครต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกันตามขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นร่วมรับรู้ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นได้รับรู้ รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ (มีส่วนร่วมน้อยที่สุด)
2. ขั้นร่วมทำ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นได้ปฏิบัติ กระทำกิจกรรมที่กำหนด (มีส่วนร่วมน้อย)
3. ขั้นรับรู้และร่วมทำ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นได้รับรู้ รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ รวมทั้งได้ปฏิบัติ กระทำกิจกรรมที่กำหนดด้วย (มีส่วนร่วมปานกลาง)
4. ขั้นร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ (มีส่วนร่วมมาก)
5. ขั้นร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำ คือ การมีส่วนร่วมในขั้นได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและร่วมตัดสินใจ รวมทั้งได้ปฏิบัติ กระทำกิจกรรมที่กำหนดด้วย (มีส่วนร่วมมากที่สุด)

จากกระบวนการ/ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ที่ได้กล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกัน ตามกระบวนการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชน
2. ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ชุมชน
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน

1.4 การบริหารและจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญต่ออยู่ทศศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในหลายหมวด หลายมาตรา เช่น หมวดหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ที่จะให้ สังคม ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8 (2)) นอกจากนั้นยังให้มีการ กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9 (2)) และให้ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ได้มีสิทธิในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (มาตร 12) เป็นต้น

หมวดแนวการจัดการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24) ให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ (มาตรา 27) นอกจากนี้สถานศึกษายังมีหน้าที่ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม การแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเพื่อพัฒนาชุมชนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (มาตรา 29)

หมวดการบริหารและการจัดการศึกษา ได้กำหนดให้มีองค์กรคณะบุคคลในการ บริหารและจัดการศึกษาในระดับต่างๆทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ ระดับสถานศึกษา โดยให้มีตัวแทนองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพอยู่ในองค์กรคณะบุคคลนั้น (มาตรา 32-35,38,40) นอกจากนี้ชุมชนและท้องถิ่นยังมีบทบาทให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับ ภารกิจของสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษาที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น (มาตรา 50)

หมวดครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้หน่วยงานทางการ ศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน และท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสพ การณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิด

ประโยชน์ทางการศึกษา (มาตรา 57)

หมวดทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา กำหนดให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ชุมชน ท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษา โดยอาจเป็นผู้จัดหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 61)

จะเห็นได้ว่าในประเด็นการมีส่วนร่วมที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีหลายลักษณะและในหลายหมวด เป็นการแสดงถึงภาพของการมีส่วนร่วมของหลายๆฝ่าย อย่างกว้างขวางหลายแง่มุม ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาตามแนวทางใหม่ ไม่โดดเดี่ยว แต่เฉพาะฝ่ายที่รับผิดชอบเท่านั้น แต่จะก้าวไปสู่ความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนการบริหารและจัดการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาต่อไป

การบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management)

อุทัย บุญประเสริฐ (2543: 29-30) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือการบริหารโดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการบริหาร ดังนี้

1) หลักการ หลักการพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารโดยทั่วไป ได้แก่ (1) หลักการกระจายอำนาจ (2) หลักการมีส่วนร่วม (3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (4) หลักการบริหารตนเอง (5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

2) รูปแบบการบริหาร จากการศึกษาพบว่ามีรูปแบบที่สำคัญอย่างน้อย 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (Administration Control SBM) (2) รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก (Professional Control SBM) (3) รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) (4) รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional Community Control SBM)

สำหรับรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทและกฎหมายการศึกษาของไทยในปัจจุบัน คือ รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีชุมชนเป็นหลัก คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วยกรรมการที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มละไม่น้อยกว่า 2 คนและมีจำนวนเท่าๆกัน ให้คณะกรรมการสถานศึกษา

เลือกคณะกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง สำหรับจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาควรวุ้ในดุลยพินิจและขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ซึ่งควรวุ้ระหว่าง 13 – 19 คน คณะกรรมการมีวาระการทำงาน 2 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ส่วนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งการเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา และการเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา

นภาพร หะวานนท์ และคณะ (2543: 17) ได้เสนอเงื่อนไขความสำเร็จของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า จะต้องดำเนินการโดยมิได้มุ่งเพียงการให้ประชาชนเข้ามาสนับสนุนทางด้านทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐต้องการเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในฐานะของผู้ตัดสินใจและผู้ดำเนินการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชนด้วย และการกำหนดอุดมการณ์นี้ไว้อย่างชัดเจน ย่อมจะส่งผลให้ชุมชนและท้องถิ่นเห็นความสำคัญอันจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษามากขึ้น

ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และมัทนา โชควรวุ้ฒนกร (2545: 46–47) กล่าวสรุปถึงงานบริหารสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปัจจุบันได้มีการปฏิรูปให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น สามารถเห็นได้ในหลายลักษณะ ได้แก่ 1) การขยายบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาให้สูงขึ้น โดยมีหน้าที่กำกับส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา 2) การกำหนดให้มีผู้แทนองค์กรและผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา 3) การขยายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการระดับต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น เสนอนโยบาย แผน มาตรฐาน หลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน เป็นต้น 4) การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ 5) การกำหนดให้สาธารณะรับทราบการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน 6) การกำหนดให้สถานศึกษามีส่วนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541: 113–114) ได้สรุปประสบการณ์การทำงานที่ถือว่า เป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

- 1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ทำได้หลายวิธีดังนี้
 - (1) จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ

(2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆภายในชุมชน และระหว่างชุมชน (3) ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ (4) ลงมือปฏิบัติจริง

(5) ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2) การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่มีอยู่ จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งทำได้หลายวิธี ดังนี้ (1) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน (2) สนับสนุนการจัดการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง (3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

รังสรรค์ ธนะพรพันธ์ (2539 อ้างถึงใน กรกมล เพชรล้อมทอง 2542: 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของสังคมทั้งหมดในการจัดการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะความจำกัดด้านทรัพยากรภาครัฐที่ดี ความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการที่ดี ทำให้การผูกขาดในการจัดการศึกษาของรัฐบาลไม่เป็นผลดีต่อใครในสังคมโดยรวม สมควรที่จะระดมสรรพกำลังของคนในชาติมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของสังคม การตั้งชุมชน สังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

การบริหารและการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องปฏิรูปให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาวางแผน ตัดสินใจและดำเนินการเพื่อเกิดประโยชน์ ความสอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมจึงมีความสำคัญเร่งด่วนที่หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรชุมชนต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดผลในรูปของการปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองท้องถิ่นในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้วิวัฒนาการมาจากสภาตำบล เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2499 โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน กำหนดให้มีสภาตำบล ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาตำบลหมู่บ้านละ 2 คน มีนายอำเภอเป็นประธาน และให้

คณะกรรมการประจำตำบลตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ร่วมปฏิบัติงานด้วย ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 ออกมาโดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2500 มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ ให้มี (1) องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย สภาตำบล และคณะกรรมการตำบล (2) สภาตำบล ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้งหมู่บ้านละหนึ่งคนและให้ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง ทำหน้าที่กำกับตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการตำบล (3) คณะกรรมการตำบล มีกำหนดเป็นประธาน แพทย์ประจำตำบลและผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง นายอำเภอแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 5 คนร่วมเป็นกรรมการรับผิดชอบบริหารงานของตำบล

ต่อมาใน พ.ศ.2509 กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งที่ 275/2509 ลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการตำบลและหมู่บ้าน มีผลให้ยกเลิกคำสั่งที่ 222/2499 แล้วใช้คำสั่งนี้แทน กำหนดให้สภาตำบลประกอบด้วย กำหนด ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล ครูประชาบาลที่ทำการสอนอยู่ในตำบลนั้น 1 คน แพทย์ประจำตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิอีกหมู่บ้านละ 1 คน เป็นผู้ดำเนินการควบคุมและรับผิดชอบบริหารงานของสภาตำบล

ใน พ.ศ.2511 รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล (ฉบับที่ 2) แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 และใช้มาจนถึง พ.ศ.2515 และในวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ออกมาบังคับใช้ มีผลทำให้ยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2511 แล้วกำหนดให้มีสภาตำบลที่ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ (1) กรรมการโดยตำแหน่ง มีกำหนดเป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลของตำบลนั้น (2) กรรมการโดยเลือกตั้ง ราษฎรในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลนั้นเลือกขึ้นมาหมู่บ้านละ 1 คน

สภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 นี้ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และใช้บังคับมาจนถึง พ.ศ.2537 มีกระแสเรียกร้องให้สภาตำบลเป็นนิติบุคคล และกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นในระดับตำบลมากขึ้น รัฐสภาจึงตราพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 จนถึงปัจจุบัน (วิรัช ธีระพันธ์เมธี ม.ป.ป.: 4-5)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด และอยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่า สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปี

งบประมาณที่ส่งมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งจะต้องระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2545: 24-25)

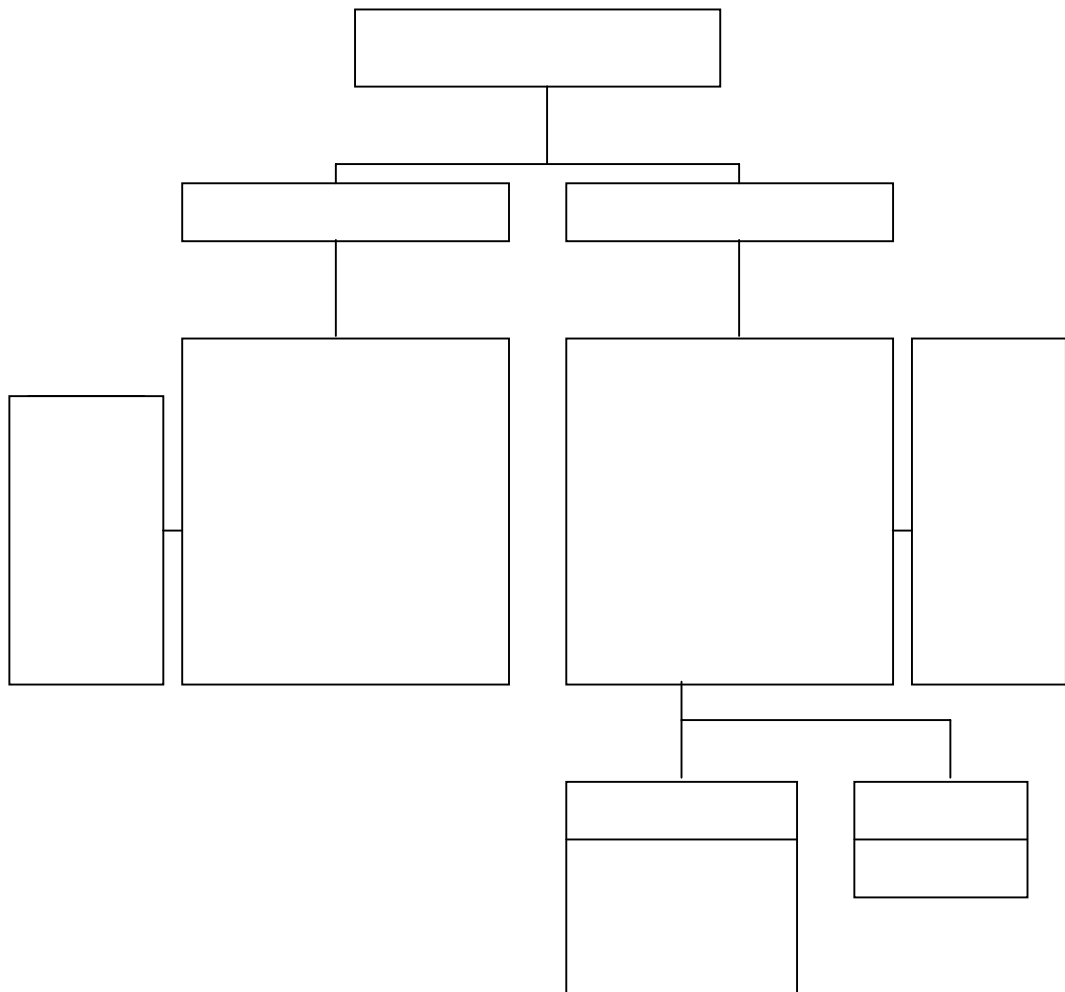
2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย (สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา ม.ป.ป.: 12-19)

2.2.1 สภามอบการบรหการส่วนตำบล ก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะประกาศใช้ สภามอบการบรหการส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิก โดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล กับสมาชิก ซึ่งได้รับเลือกตั้งอันได้แก่ สมาชิกที่ราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน ต่อมาได้มีการแก้ไขโครงสร้างของสภามอบการบรหการส่วนตำบลเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงมีการแก้ไขกฎหมายสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542) โดยกำหนดให้สภามอบการบรหการส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาอบการบรหการส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตอบการบรหการส่วนตำบลนั้น แต่ถ้าหากในเขตอบการบรหการส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ก็ให้สภามอบการบรหการส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภาอบการบรหการส่วนตำบล จำนวน 6 คน และในกรณีทีเขตอบการบรหการส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ก็ให้สภามอบการบรหการส่วนตำบลนั้นประกอบด้วย สมาชิกสภาอบการบรหการส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน อายุของสภามอบการบรหการส่วนตำบล มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (มาตรา 45)

2.2.2 คณะกรรมการบริหารอบการบรหการส่วนตำบล จากการแก้ไขโครงสร้างของสภามอบการบรหการส่วนตำบล เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงได้แก้ไขกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542) โดยกำหนดให้คณะกรรมการบริหารอบการบรหการส่วนตำบล ประกอบด้วย

ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหาร 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
เลือกมาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง และให้ปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร (มาตรา 58)

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542

ที่มา : ปกครอง กรม กองราชการส่วนตำบล *การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2542

2.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ต้องทำ อาจจัดทำกิจการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 67 – 68) ดังนี้ (สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา ม.ป.ป.: 20-22)

2.3.1 หน้าที่ต้องทำ ดังนี้ 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ 7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการ มอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

2.3.2 อาจจัดทำกิจการ ดังนี้ 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร 2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ 5) ให้มีและ ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว 7) บำรุงและ ส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร 8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม 11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ 12) การท่องเที่ยว 13) การผังเมือง

2.4 การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยราชการ ประชาชนทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกัน และเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือประโยชน์สุขของประชาชนในตำบลนั้นๆ การทำงานต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ จึงต้องมีการกำกับดูแลการดำเนินงานโดยทางนิตินัยและพฤตินัย ดังนี้ (รัตนา ตริยารักษ์ ม.ป.ป.: 10-11)

การกำกับดูแลโดยทางนิตินัย หมายถึง การกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนดไว้
ดังนี้

2.4.1 นายอำเภอ ในฐานะหัวหน้าส่วนราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้กำกับดูแล หน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำเภอนั้น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอจะเป็นผู้ลงชื่อในแผนพัฒนาตำบลที่ผ่านความเห็นชอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาแล้ว ตลอดจนข้อบังคับต่างๆจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อนายอำเภอได้ลงนามแล้วเท่านั้น และมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวนตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบได้

2.4.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจในการวินิจฉัยกรณีความเห็นระหว่าง นายอำเภอกับองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นขัดแย้งกับข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม มีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ เป็นต้น

2.4.3 กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองในฐานะต้นสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล ออกระเบียบข้อบังคับ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลถือปฏิบัติ พร้อมทั้งมีอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับหรือไม่

2.4.4 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้จ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามแผนและกฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการ การกำกับดูแลโดยพฤตินัย หมายถึง การกำกับดูแลโดยการปฏิบัติงานจริง คือ ราษฎรในตำบลจะเลือกผู้แทนของตนหมู่บ้านละ 2 คน เข้าไปร่วมปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งนี้ยังเข้าไปเป็นกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อีก 3 คน ซึ่งจะคอยเป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ และในขณะเดียวกันสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของคุณะกรรมการบริหารด้วย

โดยสรุปประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2537 แม้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้มีอยู่มากมาย แต่สาระที่แท้จริงนั้นสอดคล้องกับมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมท้องถิ่นได้เอง และ มาตรา 285 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีหน้าที่หลัก คือ การให้ท้องถิ่นมีความสามารถพึ่งตนเอง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 จึงระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ที่จะต้องทำ และหน้าที่อาจจัดทำ กิจกรรมต่างๆในพื้นที่ตำบล ดังนี้

1. หน้าที่ที่ต้องทำ ซึ่งอาจจัดหมวดหมู่ได้ คือ หมวดสาธารณูปโภค หมวดการศึกษาและข้อมูล หมวดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. หน้าที่อาจจัดทำ เช่น มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน และส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร เป็นต้น

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับการปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชน และความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้อย่างสมบูรณ์ จึงได้บัญญัติไว้ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสรุปดังนี้

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

มาตรา 282 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา 283 ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 284 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

มาตรา 285 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

มาตรา 286 เปิดโอกาสให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สามารถให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งได้

มาตรา 287 เปิดโอกาสให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น พิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

นอกจากจะกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้แล้ว รัฐธรรมนูญยังให้ความรับผิดชอบแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

มาตรา 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นๆ โดยต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีด้วย

มาตรา 290 กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งจะครอบคลุมถึงการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่

จากสาระบัญญัติดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งแสดงถึงความเจริญของท้องถิ่นนั้นๆ ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร โดยรัฐมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแน่ชัด ดังจะเห็นได้จากเจตนารมณ์ที่ปรากฏในมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นต้น และยังมีอีกหลายมาตราที่รัฐธรรมนูญได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดำเนินการได้อย่างมีความเป็นอิสระ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ รวมถึงยังได้กำหนดความรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและศักยภาพของคนไว้อย่างชัดเจน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชนต่อไป

4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายที่ออกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

ด้านหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ที่จะให้สังคม ชุมชนและท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8 (2)) นอกจากนี้ยังให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9 (2)) ให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (มาตรา 9 (5)) และให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ได้มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 12) เป็นต้น

ด้านแนวการจัดการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24) ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น (มาตรา 27) นอกจากนี้สถานศึกษายังมีหน้าที่ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเพื่อพัฒนาชุมชนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (มาตรา 29)

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ได้กำหนดให้มีองค์คณะบุคคลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับต่างๆทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา โดยให้มีตัวแทนองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพอยู่ในองค์คณะบุคคลนั้น (มาตรา 32-35,38,40) นอกจากนี้ชุมชนและท้องถิ่นยังมีบทบาทให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น (มาตรา 50)

ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน และท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์

ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา (มาตรา 57)

ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ชุมชน ท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษา โดยอาจเป็นผู้จัดหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาค ทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 61)

โดยสรุป ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในหลายลักษณะและหลายหมวด องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชนมาก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้บัญญัติไว้ เช่น ด้านแนวทางการจัดการศึกษา แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้และการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา เป็นการกำหนดการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะบุคคลระดับต่างๆ ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดการมีส่วนร่วมในรูปของการระดมทรัพยากรบุคคล ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จะมีส่วนทำให้การจัดการศึกษาตามแนวทางใหม่ไม่โดดเดี่ยวแต่เฉพาะฝ่ายที่รับผิดชอบทางการศึกษาเท่านั้น แต่จะก้าวไปสู่ความรับผิดชอบร่วมกันซึ่งจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

5. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

5.1 การกระจายอำนาจในบริบทรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน โดยมีสาระสำคัญ (ชาชีวิวัฒน์ ศรีแก้ว และคณะ 2543: 7) ได้แก่

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และให้มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

กำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้เท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง จัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ โดยให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน

จากสาระบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจึงได้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ขึ้น

5.2 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว และคณะ 2543: 8-11)

5.2.1 คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของคณะกรรมการมีจำนวน 36 คน ได้แก่ (1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน (2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการ ก.พ. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ อธิบดีกรมการปกครอง (3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 คน ผู้บริหารเทศบาล 3 คน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 5 คน ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร 1 คน ผู้บริหารเมืองพัทยา 1 คน (4) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้แก่

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจศาสตร์ ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านกฎหมาย

5.2.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สำคัญ ได้แก่ 1) จัดทำแผนการกระจายอำนาจและแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา 2) กำหนดการจัดระบบการบริการ สาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย กันเอง 3) ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากรและรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง 4) กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) ประสานการถ่าย โอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 6) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจ การอนุมัติหรือการอนุญาต ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติ หรือขออนุญาต ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณและการรักษาวินัย ทางการเงิน การคลัง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8) เสนอแนะการตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง 9) เรงรัด ให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งที่ เกี่ยวข้อง 10) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง 11) พิจารณาหลักเกณฑ์ การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 12) เสนอแนะและจัดระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

5.2.3 อำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ของ

องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 16) ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือและท่าจอดเรือ 4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้าง อื่นๆ 5) การสาธารณสุขูปการ 6) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ 7) การพาณิชย์และการ ส่งเสริมการลงทุน 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 9) การจัดการศึกษา 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส 11) การบำรุงรักษาศิลปะ

จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 14) การส่งเสริมกีฬา 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง 18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ 24) การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 25) การผังเมือง 26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ 28) การควบคุมอาคาร 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

5.2.4 เป้าหมายของแผนการกระจายอำนาจ ได้กำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเป้าหมายดำเนินการถ่ายโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้

- 1) เป้าหมายให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในกำหนดเวลาสี่ปี
- 2) เป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนรายได้ท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐ ในปี พ.ศ.2544 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 จนถึงปี 2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35
- 3) ให้จัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รัฐจัดเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามความเป็นจริง
- 4) จัดระบบของการถ่ายโอนบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐเพื่อให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ
- 5) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนอำนาจและหน้าที่

5.2.5 ขอบเขตและแผนการถ่ายโอนการศึกษานอกระบบและการศึกษา

ตามอัยยาศัย คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 มีขอบเขตและแผนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2545: 30-31)

1) การดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและห้องสมุดประชาชน ตำบล งานวิชาซีพระยะสั้น ถ่ายโอนให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

2) งานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอหรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับเขต ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาได้ เมื่อผ่านเกณฑ์ประเมินความพร้อม

3) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ให้มีหน้าที่ในการกำหนดเกณฑ์วัดผล และดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

4) งานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอหรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับเขต ถ่ายโอนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะให้การสนับสนุนด้านวิชาการ

5.2.6 ภารกิจที่ถ่ายโอน (กลุ่มงานประเภท : หน้าที่ที่ต้องทำ ข้อ 1,4 และเลือกทำโดยอิสระ ข้อ 2,3)

1) โครงการถ่ายโอนกิจกรรมอาหารเสริม(นม) สำหรับผู้เรียนในโครงการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง ถ่ายโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ.2544

2) การดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน / การดำเนินงานห้องสมุดประชาชนตำบล ถ่ายโอนให้กับเทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และ กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2545

3) งานห้องสมุดประชาชนอำเภอ / จังหวัด ถ่ายโอนให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี พ.ศ.2545

4) งานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนระดับเขตถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทเมื่อผ่านเกณฑ์ประเมินความพร้อม

โดยสรุป จากแนวคิดและหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก องค์กรการบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ก็จะต้องได้รับผลจากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นภาระหน้าที่หนึ่งที่มีความสำคัญ ที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินการ หรือให้การส่งเสริมสนับสนุน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพอันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญต่อไป

6. การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.1 แนวคิดในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มีความเชื่อมั่นในตนเองและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้เข้ากับความสำเร็จก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะเพียงการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานที่และอยู่ใกล้ผู้เรียนมากที่สุด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งจากภาครัฐ เอกชนและในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยกระจายจุดบริการทางการศึกษาในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของ “ศูนย์การเรียนรู้”

ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งตามแนวคิดและนโยบายดังกล่าว หมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทันต่อการเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2540: 2)

ศูนย์การเรียนรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชนและช่วยในการพัฒนาวิถีชีวิตแบบไทย กระทรวงศึกษาธิการ จึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในชุมชนจึงได้ดำเนินการจัดการศึกษาในชุมชนโดยใช้รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในปี 2541 ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับกรมการปกครองในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วยความร่วมมือของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

6.2 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงาน ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ ดังนี้
 ยูเนสโก (2537: 42-51 อ้างถึงใน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองส่งเสริมปฏิบัติการ 2538: 16-17) ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ใดๆ ที่จัดขึ้นมาอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียน วิทยาลัย สถานประกอบการ ศูนย์วัฒนธรรม ที่อ่านหนังสือ สโมสร ล้วนเป็นศูนย์การเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

ทิพวัลย์ มาแสง (2539: 7) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถาบันการศึกษาท้องถิ่นนอกระบบโรงเรียนเพื่อหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองปกติ จัดการโดยประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้มี ทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครอบครัวและชุมชน และข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบต่างๆ ในท้องถิ่น

จินดา นูเร (2538 อ้างถึงใน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2539: 15) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ว่า หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นสถานที่จัดการให้มีการเรียนในชุมชนและเพื่อชุมชน

จุฬารัตน์ เพชรจันทิก (2541: 21) ศูนย์การเรียนรู้หมายถึง สถานที่ใดๆ ที่จัดตั้งขึ้นในสถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนในชุมชนและนอกชุมชน ทั้งเป็นแหล่งที่ประชาชนมาศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

และชุมชน เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศาลาประชาคม สภาตำบล วัด โรงเรียน ห้องสมุด สถานประกอบการ ศูนย์วัฒนธรรม เป็นต้น

กองส่งเสริมปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541: 1) สรุปความหมายไว้ว่า ศูนย์การเรียนชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและให้บริการการเรียนรู้อย่างหลากหลายวิธีเรียน สนองตอบความต้องการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งตนเองได้

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541: 3) ให้ความหมายว่า ศูนย์การเรียนชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยากร ตลอดจนจรรยาบรรณของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

โดยสรุป ศูนย์การเรียนชุมชน หมายถึง ศูนย์กลางการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวและตนเอง

6.3 ความเป็นมาของศูนย์การเรียน

ศูนย์การเรียนชุมชนของไทย เกิดขึ้นจากการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งความรู้ โดยตระหนักว่าจะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนมากขึ้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคเหนือและบางจังหวัดในเขตภาคกลาง จัดให้มีแหล่งความรู้ในหมู่บ้านขึ้น โดยเชื่อว่าสังคมชนบทยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างข่าวสารข้อมูลของรัฐบาลกับประชาชน จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไข ฉะนั้นแหล่งความรู้หมู่บ้านจึงได้เกิดขึ้นใน 4 ลักษณะ คือ แหล่งความรู้ที่พัฒนามาจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ที่จัดในวัด จัดในโรงเรียน และจัดในที่สาธารณะหรือมีผู้บริจาค โดยจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในหมู่บ้าน เช่น จัดเป็นมุมต่างๆ เช่น มุมเด็ก มุมอาชีพ มุมวิชาการ บันเทิง หนังสือพิมพ์ เป็นต้น การดำเนินงานครั้งแรกให้นักศึกษาผู้ใหญ่ทางวิทยุและไปรษณีย์ร่วมกับองค์กรต่างๆ เช่นวัด โรงเรียน โดยไม่ต้องใช้งบประมาณในการจ้างคนดูแล ใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทป วีดิโอ ใ้บริการ ให้ประชาชนเลือกเรียนจากสื่อต่างๆ ในสาขาต่างๆ เช่น เกษตร อนามัย บันเทิง ปกครอง อื่นๆตามความสนใจ โดยเลือกเรียน

เมื่อใดก็ได้ การพัฒนาแหล่งความรู้หมู่บ้านยึดหลักการให้ประชาชนร่วมมือกันให้การสนับสนุน (บุญเลิศ มาแสง 2530: 48)

จากการที่ได้ปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ให้เป็นแหล่งความรู้หมู่บ้านหรือชุมชนดังกล่าวข้างต้นแล้ว หลังจากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบการให้บริการเพิ่มขึ้น มีสื่อหลากหลายยิ่งขึ้น มีรูปแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งแรกเกิดขึ้นโดยการนำร่องที่บ้านโคกจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนหลายรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้วิชาการและวิชาชีพด้วยตนเองจากสื่อประเภทต่างๆ และกิจกรรมสารสนเทศ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งกลางทำหน้าที่ประสานงานกับแหล่งวิทยากร ความรู้ข่าวสารข้อมูล ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

6.4 หลักการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดตั้งอยู่ในชุมชน กำกับดูแลโดยองค์การชุมชน คือองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อปวงชนตามแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยหลักการแล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยึดหลักการให้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาของชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในเรื่องของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะมีหลักการดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2542: 17)

6.4.1 การบริหารกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จะจัดอย่างเป็นระบบอยู่ในชุมชน โดยการจัดการให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบแก่ประชาชนในชุมชน โดยการกำกับ ดูแล ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.4.2 การจัดการให้มีสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น สื่อเอกสาร หนังสือ ตำรา แบบเรียนต่างๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ชุดรับสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ฯลฯ

6.4.3 การจัดให้มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหน่วยละ 1 คน โดยปฏิบัติงานเต็มเวลาและได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวุฒิปริญญาตรี

6.4.4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นของประชาชน ระบบการดำเนินงานควบคุมดูแล โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยหน่วยงานระดับภาค จังหวัด และอำเภอ เป็นองค์กรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.5 คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

6.5.1 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในลักษณะประจำ 1 คน คือ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เป็นบุคลากรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ อบต. ใช้อำนาจตามมาตรา 72 ของ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ขอให้มาปฏิบัติกิจการตามที่ ผวจ. อนุญาต หรือที่กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับกระทรวงศึกษาธิการ)

6.5.2 เป็นศูนย์กลางการประสานงานของชุมชน

6.5.3 เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชน

6.5.4 เป็นศูนย์รวมสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน

6.5.5 เป็นสถานีปลายทางในการเผยแพร่รายการของสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษ (ETV) และวิทยุเพื่อการศึกษาคือข่าย 2

6.5.6 เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท

6.5.7 เน้นการให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชน เป็นเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน

6.6 กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การจัดกิจกรรมการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มุ่งเน้นให้ประชาชนในตำบล เกิดการเรียนรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งชุมชนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมของตนเอง และโดยการสนับสนุนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

6.6.1 **การศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ** ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีหลักสูตรสำหรับประชาชนทั่วไป หลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้

6.6.2 **การศึกษาอาชีพ** ซึ่งจัดในรูปแบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ(ปอ.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)ทางไกลซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านอาชีพของประชาชนเพื่อให้สามารถสร้างงานเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนได้

6.6.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการให้บริการความรู้และข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เช่น ห้องสมุดประชาชน นิทรรศการ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

6.6.4 การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม การดูนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

6.6.5 กิจกรรมนันทนาการ เป็นการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยและจิตใจ เช่น กีฬา การออกกำลังกาย การร้องเพลง การวาดรูป การเล่นเกมและการละเล่นต่างๆ ของชุมชน

6.6.6 กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การฝึกอบรม การจัดกลุ่มสนใจเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลต่างๆ เช่น สตรีแม่บ้าน เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ

6.6.7 กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ สืบทอดและเผยแพร่

ในการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งมีจำนวนกลุ่มเป้าหมายและผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนแตกต่างกัน บางศูนย์การเรียนรู้มีขนาดใหญ่ บางศูนย์การเรียนรู้มีขนาดเล็ก และมีความพร้อมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนต่างกัน ทำให้รูปแบบหรือความเข้มข้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามทั้งศูนย์การเรียนรู้ขนาดใหญ่หรือเล็กก็มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน กิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้อยู่ในชุมชนได้อย่างอิสระต่อเนื่องและเป็นไปตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งตนเอง

6.7 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในท้องถิ่นตำบลใดที่ อบต. และประชาชนจำนวนหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาในชุมชน และประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะต้องดำเนินการดังนี้

6.7.1 องค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อที่จะประกาศจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ต่อไป

6.7.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร อบต. และบุคคลอื่นที่เหมาะสม ตามจำนวนที่

ได้มีการตกลงกัน

6.7.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอ คัดเลือกครูศูนย์การเรียนชุมชน ตามคุณสมบัติที่กำหนดเพื่อให้มาทำหน้าที่ในศูนย์การเรียนชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้น

6.7.4 ครูศูนย์การเรียนชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนวางแผนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

6.7.5 ในระยะแรกให้ศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการตามข้อตกลงเบื้องต้นก่อน เพื่อเป็นการเตรียมการไปสู่การจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนชุมชนเต็มรูปต่อไป

6.7.6 การดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชนในเขตสุขาภิบาลและเขตเทศบาล รวมทั้งพื้นที่สภาตำบลให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการดำเนินงาน โดยสุขาภิบาล เทศบาลและสภาตำบล ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับ อบต.

6.8 กระบวนการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน

การดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน มีกระบวนการดำเนินงานต่างๆ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 15-17)

6.8.1 กระบวนการจัดการเรียนการสอน ศูนย์การเรียนชุมชนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2) การศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล (ปวช.ทางไกล)
- 3) การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วีดีโอเทป นิทรรศการ
- 4) การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน
- 5) กิจกรรมนันทนาการ
- 6) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 7) กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆดังกล่าว สามารถจัดโดยเป็นเอกเทศหรือบูรณาการหลักสูตร หรือกิจกรรมต่างๆเข้าด้วยกันด้วย รวมทั้งจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สมดุลและนำไปสู่เป้าหมายที่ชุมชนกำหนด

นอกจากนี้ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญจะต้องจัดกิจกรรม กพช. ในชุมชนของตนเอง เช่น การสอนผู้ไม่รู้หนังสือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ ทั้งนี้ให้เป็นการวางแผนร่วมกันกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจะมีบทบาทในการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผล การเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เพื่อควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษา

6.8.2 กระบวนการบริหารและจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีกระบวนการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ดังนี้

- 1) การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของชุมชน
- 2) การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
- 3) การจัดลำดับความสำคัญ / วิเคราะห์ความเหมาะสม และปัจจัยพื้นฐาน

ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

- 4) การประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 5) การจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6) การปฏิบัติตามแผน
- 7) การนิเทศและติดตามผล
- 8) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานต่อ อบต. และ ศบอ.

6.8.3 กระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน โดยมีการร่วมจัดกิจกรรมการศึกษากับกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชนกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน กิจกรรมผู้สูงอายุร่วมกับชมรมผู้สูงอายุในตำบล กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยร่วมกับ อบต. กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาทางศาสนาร่วมกับวัด มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น การดำเนินงานดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่จะไม่แยกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนออกจากชุมชน และอาจพัฒนาเป็นขบวนการพัฒนาสังคมและชุมชน

6.9 บทบาทและหน้าที่ของส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามหลักของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและหน่วยงานในระดับต่างๆ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 21-25)

6.9.1 คุรุประจำกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมตามแผนการเรียนการสอนและหลักสูตรต่างๆของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 2) จัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมที่จะให้บริการ
- 3) จัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาตำบลและแยกเสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลและกรมการศึกษานอกโรงเรียนแล้วแต่กรณี
- 4) การกระจายและหมุนเวียนการให้บริการสื่อต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 5) ดำเนินงานธุรการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะการรับสมัครนักศึกษา แนะนำและตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การจัดทำแผนการเรียน การจบหลักสูตร ฯลฯ
- 6) ดำเนินงานจัดและประสานงานการสอนเสริม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมในชุมชน
- 7) ให้คำปรึกษา แนะนำและแนะแนว เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกประเภทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 8) ประสานกับบุคคล หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดดำเนินงานเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
- 9) ให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแก่ผู้เรียนและชุมชน
- 10) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 11) สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

6.9.2 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้

ชุมชน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการบริหาร อบต. และบุคคลอื่นที่เหมาะสม มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) วางแผนและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 2) จัดให้มีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

3) จัดลำดับความสำคัญของความต้องการทางการศึกษาของชุมชน เพื่อการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4) บริหารและจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5) จัดหาและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6) กำกับ ดูแลและติดตามการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7) ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

8) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.9.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดย

1) พิจารณาคัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2) พิจารณาแผนงานและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในแผนพัฒนาตำบล

3) กำกับ ดูแล การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4) บริหารงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผ่านคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6.9.4 ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) ร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์กรและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) เผยแพร่แนวความคิดและประชาสัมพันธ์ แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้แก่หน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการประสานงานจัดหาทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อต่างๆ

4) ประสานงานและจัดทำข้อมูลของเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

- 5) เป็นศูนย์รวมและบริหารกระจายสื่อ
- 6) เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7) ร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อจัดทำและพิจารณาแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 8) ประสานงานการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 9) เสริมและสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร การศึกษาดูงาน การยกย่องและประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 10) จัดระบบการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผล เพื่อให้มีมาตรฐานและคุณภาพทั้งในการดำเนินงานและด้านวิชาการ
- 11) ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 12) สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน

6.9.5 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด (ศนจ.) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านแผนงานโครงการ งบประมาณ วิชาการ วัสดุและครุภัณฑ์
- 2) พัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านต่างๆ
- 3) นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ
- 4) สร้างเสริมแรงจูงใจให้กับบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เช่น การให้รางวัล การศึกษาดูงาน การยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ ฯลฯ
- 5) ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานด้านวิชาการและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6) จัดการและบริหารระบบการกระจายสื่อให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7) อนุมัติหลักสูตรท้องถิ่น

8) ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบล

9) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวมระดับจังหวัด

6.9.6 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค (ศนภ.) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เพื่อสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2) สนับสนุนสื่อการศึกษาเพื่อการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3) พัฒนาบุคลากรเพื่อดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับจังหวัด

4) วิจัยและพัฒนารูปแบบวิธีการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5) จัดทำมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6) จัดทำเกณฑ์การเทียบโอนและรับรองความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7) จัดประกวดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นเพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจการดำเนินงานระดับภาค

8) ประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

9) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับภาค

6.9.7 หน่วยงานระดับกรม มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) บริหารโครงการในภาพรวม

2) ประสานงานในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3) พัฒนาหลักสูตรแกนกลางที่จะใช้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4) พัฒนาและสนับสนุนสื่อการศึกษา

5) จัดทำและพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6) ประชุมทางไกลและประชาสัมพันธ์โครงการ

7) นิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับกรม

- 8) วิจัย และพัฒนาโครงการและกิจกรรม
- 9) สรุปและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

7. การจัดองค์กรและระบบบริหารศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอ

ศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอ เป็นสถานศึกษาในราชการบริหาร ส่วนกลาง สังกัดศูนย์การศึกษาของโรงเรียนจังหวัด กรมการศึกษาของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

7.1 **หน้าที่และความรับผิดชอบ** ศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้ (กรมการศึกษาของโรงเรียน ม.ป.ป.: 144)

7.1.1 จัดและให้บริการการศึกษาของโรงเรียน การศึกษาเพื่อเสริมในระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความต้องการและสภาพปัญหาของท้องถิ่น

7.1.2 จัดและประสานให้มีศูนย์การเรียน หน่วยจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นเครือข่ายการบริหารการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงและส่งเสริมให้ชุมชนจัดการศึกษาของตนเองในลักษณะศูนย์การศึกษาชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาวางแผนและบริการการศึกษาต่อสมาชิกในชุมชนและระหว่างชุมชน

7.1.3 สนับสนุนสิ่งจำเป็นต่างๆ ที่ใช้ดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียนของเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนและบริการแก่กลุ่มเป้าหมาย

7.1.4 กำกับ ดูแล ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน

7.2 โครงสร้างการบริหารงาน

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

ที่มา : การศึกษานอกโรงเรียน กรม *การจัดองค์กรและระบบบริหารการศึกษานอกโรงเรียน*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เลียง ม.ป.ป.

7.3 รายละเอียดหน้าที่และความรับผิดชอบ

7.3.1 ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ สารบรรณ บุคลากร การเงิน บัญชี พัสดุ จัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ

7.3.2 ฝ่ายส่งเสริมและบริการการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัด บริการ ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน ศึกษา พัฒนา สรรหาบุคลากรเครือข่าย ให้จัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาสัมพันธ์ แนะนำแนวการศึกษา จัดทำทะเบียนนักศึกษา วัดผล ประเมินผล จัดกิจกรรมนักศึกษาและสวัสดิการนักศึกษา ส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้และการศึกษา ชุมชน

7.3.3 ฝ่ายหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง สถานที่หรือแหล่งจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นๆ โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำคอยช่วยเหลือในการขึ้นทะเบียนลงทะเบียน จัดการเรียนการสอนและออกหลักฐานทางการศึกษา

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการสรรหา สรรวจให้มีหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน การศึกษารูปแบบกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน

7.3.4 ฝ่ายศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประชาชนโดยทั่วไปสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากหลักสูตรหลายรูปแบบ

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการจัด ส่งเสริม สนับสนุน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ โดยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์และกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้ จัดทำแผนและกิจกรรมด้านการศึกษาโดยใช้ทรัพยากร แหล่งวิทยาการท้องถิ่นประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน ให้เป็นเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

7.3.5 ฝ่ายส่งเสริมการศึกษาชุมชน การศึกษาชุมชน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้การแลกเปลี่ยนความรู้หรือการเรียนรู้ซึ่งกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านด้วยกันหรือระหว่างชุมชนกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึงโดยยึดหลักการให้ชุมชนที่มีขีดความสามารถและความพร้อมสูง เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาในลักษณะโดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งชุมชนจะเป็นผู้วางแผน จัดและบริการการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมภายในชุมชนหรือระหว่างชุมชนหรือในบางกรณีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในส่วนที่ชุมชนขาดและไม่สามารถจัดหาได้ด้วยตนเอง โดยประสาน สนับสนุน ในด้านสื่อ อุปกรณ์ การศึกษาดูงาน เทคนิคการถ่ายทอด การจัดทำแผนพัฒนาแลกเปลี่ยนความรู้ของชุมชน การจัดทำข้อมูลและการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ฝ่ายส่งเสริมการศึกษาชุมชน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการส่งเสริม สนับสนุน จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์และกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้ จัดทำแผนงานและกิจกรรมด้านการศึกษา โดยใช้ทรัพยากรแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อ

สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษา ให้เป็นระบบเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.: 144-183)

7.4 กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดบริการกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ คือ กลุ่มเด็ก กลุ่มสตรี กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ต้องขัง กลุ่มคนพิการ กลุ่มทหารกองประจำการ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มชุมชนแออัด กลุ่มชาวไทยภูเขา กลุ่มชาวไทยมุสลิม กลุ่มผู้ปฏิบัติศาสนกิจ กลุ่มผู้จบการศึกษาภาคบังคับและไม่ได้เรียนต่อ และกลุ่มพิเศษอื่นๆ ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ตามลักษณะเขตพื้นที่

7.5 กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

โครงการและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

7.5.1 การศึกษาต่อเนื่องเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือผู้ที่ลาออกกลางคันและต้องการที่จะกลับเข้ามาหรือศึกษาต่อโปรแกรมที่จัด ได้แก่

- 1) การศึกษาเบ็ดเสร็จพื้นฐาน
- 2) การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
- 3) การศึกษาต่อเนื่อง

7.5.2 การศึกษาและฝึกอบรมด้านอาชีพ เป็นการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่หรือยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป โดยการพัฒนาทางด้านอาชีพ หลักสูตรที่จัด ได้แก่

- 1) หลักสูตรกลุ่มสนใจ
- 2) หลักสูตรอาชีพระยะสั้น
- 3) หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533
- 4) หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

พุทธศักราช 2539

7.5.3 การบริการข่าวสารข้อมูล เป็นการบริการในรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการศึกษาตลอดชีวิต ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาหาความรู้ได้อย่างแท้จริงในทุกเวลาที่ต้องการ โดยมีกิจกรรมหลักๆ ดังนี้

- 1) ห้องสมุดประชาชน
- 2) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 4) รายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
- 5) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยตรงไม่มีผู้ใดวิจัยไว้ จึงนำงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเรื่องการศึกษา ซึ่งมีความใกล้เคียงกันมาเป็นแนวในการวิจัย ครั้งนี้

8.1 งานวิจัยในประเทศ

ปทุม ปิยาภูล (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและปัญหาด้านการประสานงาน
3. สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ทั้งโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการประสานงานและด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

กรกมล เพชรล้อมทอง (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า

1. คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยรวมอยู่ในระดับร่วมรับรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาอบรม

รองลงมาเป็นด้านการบัญชีและการเงิน ด้านงานบุคลากรและเจ้าหน้าที่ และอันดับสุดท้ายด้านการบริหารทั่วไป

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิมิต มิ่งมีทรัพย์ (2543: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาและแนวโน้มการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัญหาความเสมอภาคทั้งทางด้านโอกาสและอำนาจทางการศึกษาได้กลายเป็นปัญหาระดับโครงสร้างของระบบการศึกษาไทยที่ไม่เอื้อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับคนส่วนใหญ่อันเป็นผลมาจาก ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและการที่ระบบราชการยึดมั่นอยู่กับวัฒนธรรมอำนาจบนฐานของระบบอุปถัมภ์ทำให้การแก้ไขปัญหาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาดูด้วยการปรับปรุงกลไกภายในตัวระบบการศึกษา (เช่น การปรับปรุงหลักสูตร สื่อ/วิธีการ การจัดการเรียนการสอน ฯลฯ) ที่ผ่านมานอกจากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ให้หมดสิ้นไปได้แล้วยังมิใช่เป็นการแก้ไขที่โครงสร้างระบบการศึกษานั้นเป็นรากเหง้าของปัญหา ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในอนาคต จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเงื่อนไขที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ให้มีความเป็นธรรมกับคนส่วนใหญ่มากขึ้น การกำหนดนโยบายพัฒนาการจัดและพัฒนาระบบการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับเงื่อนไขของการกระจายอำนาจ การปรับเปลี่ยนบทบาทและอุดมการณ์ของระบบราชการในการทำงานพัฒนา และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมจัดและพัฒนาระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยและเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียนในระดับมากทุกประเด็นที่ศึกษา (การวางแผนการจัดการศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี) หากแต่เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และถาวรวัตถุที่ยึดมั่นอยู่กับโลกทัศน์แนวคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าการจัดการเชิงภาระหน้าที่/พันธกิจของความเป็นตัวแทนท้องถิ่น ความคิดความเข้าใจดังกล่าวเกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างมั่นคงและสอดคล้องกันอย่างยิ่งระหว่างผู้ให้ (อบต.) กับผู้รับ (สถานศึกษา) ดังนั้น หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงควรมีนโยบายในการ

สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ของงานพัฒนาที่ควรเกิดขึ้นบนหลักของเหตุและผลมากขึ้นทั้งในกลุ่มผู้นำชุมชนและสถานศึกษา

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโน้มเอียงไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ สถานภาพการเป็นคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตตำบล แสดงให้เห็นภาพอีกด้านหนึ่งว่า ในขณะที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความหมายกับการศึกษาเป็นงานราชการ ดังนั้น ถ้าหน่วยงานและสถานศึกษาลดบทบาทการผูกขาดอำนาจในการจัดการศึกษา และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการจำนวนมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมีระดับและทิศทางของพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดและพัฒนาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมากขึ้น

นิคม สุวรรณทา (2542: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทุกงานตามภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานวิชาการที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ แนะนำครูสอนพิเศษแก่นักเรียนนอกเวลาเรียน ปกติ ต่ำที่สุดคือ เป็นกรรมการอนุมัติผลการเรียนจบหลักสูตร งานกิจการนักเรียน ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ แนะนำการแก้ปัญหาหาสาเหตุในโรงเรียน ต่ำที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมเป็นกรรมการอนุมัติแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน งานบุคลากรที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ ร่วมสอดส่องดูแลเกี่ยวกับจรรยาบรรณและความประพฤติของครู ต่ำที่สุดคือร่วมเป็นวิทยากรปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ งานธุรการที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ชุมชนได้บริจาคให้โรงเรียน ต่ำที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมบริจาคทรัพย์สินส่วนตัวให้แก่ โรงเรียน งานอาคารสถานที่ ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ แนะนำการปรับปรุงบริเวณโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่สวยงามร่มรื่น ต่ำที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมแนะนำการวางแผนการจัดสร้าง การใช้ประโยชน์และการรื้อถอนอาคารเรียน งานความสัมพันธ์กับชุมชน ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงสุด คือช่วยเสนอปัญหาและความต้องการของโรงเรียนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ต่ำที่สุดคือ แนะนำการจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้และฐานะตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น งานกิจการนักเรียน พบว่า ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทร ชอบทำดี (2534: 143) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ข่าวสารในที่ชุมชน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่มาโรงเรียน และแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ให้บริการชุมชน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น ให้ครูและนักเรียนร่วมพัฒนาชุมชนและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน

สัมพันธ์ อุปลลา (2541: 131) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใช้อาคารสถานที่ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่างๆ ร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งการบำรุงรักษาซ่อมแซมและแก้ไข

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สมิท (Smith, 1971: 2377-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผนและพัฒนาการศึกษา พบว่า

1. คณะกรรมการการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและประชาชนมีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อันจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา
2. คณะกรรมการจากประชาชนไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการฝ่ายเดียวโดยที่คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมเห็นหรือรับรู้
3. คณะกรรมการโรงเรียนและผู้บริหารเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมมาก หากได้มีคณะกรรมการดังกล่าวเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

คราฟ (Craff, 1988: 1633-A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

กับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษา พบว่า มีค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

จากการรวบรวม ค้นคว้า ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานการจัดการศึกษา ของประชาชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชน หรือด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นด้านที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการเตรียมการ การวางแผน การประสานงาน การอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการจัดการศึกษา อาจมีขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังนี้
 - 1.1 การสำรวจความต้องการ การวิเคราะห์ การจัดลำดับความสำคัญ การกำหนดวิธีการใช้ทรัพยากร รวมถึงการตั้งเป้าหมายการดำเนินงาน
 - 1.2 การจัดทำแผนกิจกรรมชุมชนหรือจัดทำแผนการจัดการศึกษาของชุมชน
 - 1.3 การประสานงานกับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงาน เครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4 การปฏิบัติตามแผน
 - 1.5 การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงาน เครือข่ายได้รับทราบและร่วมสนับสนุนทรัพยากร
 - 1.6 การติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินกิจกรรม
2. ด้านการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ชุมชน เป็นด้านที่มุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมหลากหลายลักษณะ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ดังนี้
 - 2.1 การจัดกิจกรรมการศึกษาชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมการสำรวจ และการจัดทำสารสนเทศของชุมชน การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ปัญหา สถานการณ์ของชุมชนและการกำหนดกรอบแนวทาง วิธีการ และแผนงานในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน การจัดเวที

ชาวบ้านเพื่อการรวมคน การจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่าย เพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการพัฒนาสาธารณประโยชน์ของชุมชน เป็นต้น

2.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน เช่น การจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ให้กับชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านสื่อต่างๆ การจัดไปศึกษา ดูงาน การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับชุมชน เป็นต้น

3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นด้านที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น กลุ่มบุคคล องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน เช่น กิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาพกับกลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กิจกรรมประเพณีรดน้ำดำหัวกับกลุ่มอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 250 คน จำแนกตามสัดส่วนได้ดังนี้

- 1.1.1 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 คน
- 1.1.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 210 คน
- 1.1.3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยเทียบกับตารางสัดส่วนของ เครจซีและเมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด 2532: 40) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 174 คน ประกอบด้วย

- 1.2.1 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 28 คน
- 1.2.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 136 คน
- 1.2.3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแบบสอบถามของกรกมล เพชรล้อมทอง (2542: 131-139) ซึ่งได้ทำการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดมหาสารคาม และของไชยวัฒน์ แข็งขัน (2543: 88 – 96) ทำการวิจัยเรื่องสภาพการปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของครูประจำกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิจัยตามกระบวนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำงานร่วมกับชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 45 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท มี 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร่วมรับรู้) มีส่วนร่วมน้อย (ร่วมทำ) มีส่วนร่วมปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) มีส่วนร่วมมาก (ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ) มีส่วนร่วมมากที่สุด (ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจและร่วมทำ)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำงานร่วมกับชุมชน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร ตำรา บทความและรายงานการวิจัยต่างๆ

2.2 สังเคราะห์ประเด็นที่ได้ศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.3 สร้างแบบสอบถาม โดยพัฒนาจากแบบสอบถามของ กรกมล เพชรล้อมทอง และไชยวัฒน์ แข็งขัน

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน เพื่อตรวจสอบ

ความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษา และครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัย

2.5 ปรับปรุงเครื่องมือตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ แล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง และแก้ไขปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเสนอต่อนายอำเภอบัวใหญ่ เพื่อลงนามในหนังสือขอความร่วมมือคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามมอบหมายให้ครูการศึกษาออกโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ นำไปขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากครูการศึกษาออกโรงเรียน ภายในระยะเวลา 10 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืน เลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ แล้วนำมาจำแนกข้อกระทงที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4.1.2 นำแบบสอบถามที่ข้อกระทงมีส่วนร่วมมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2532: 100)

คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วม

1.00 – 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด(ร่วมรับรู้)

1.51 – 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย(ร่วมทำ)

2.51 – 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง(ร่วมรับรู้และร่วมทำ)

3.51 – 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก(ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด(ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจและร่วมทำ)

4.1.3 นำแบบสอบถามที่ตรวจให้คะแนนแล้วมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

- การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หาค่าโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

- ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หาค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (OneWay-ANOVA)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สรุปข้อมูลด้วยวิธีการสังเคราะห์เชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ตารางประกอบคำบรรยาย ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2.1 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล จำนวน 28 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 136 คน และ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 174 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม ไปยังผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 ชุด และมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 174 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามดังแสดงใน ตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1.	คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	28	16.09
2.	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	136	78.16
3.	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	10	5.75
	รวมทั้งสิ้น	174	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 78.16) รองลงมาเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 16.09) และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 5.75)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ตามลำดับ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แสดงในตารางที่ 4.2 - 4.5

2.2 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แสดงในตารางที่ 4.6 - 4.9

2.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แสดงในตารางที่ 4.10 - 4.16

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 97.70) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 2.30) คือ ด้านการบริหารและจัดการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 97.70) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 2.30) ด้านการจัดการเรียน การสอน องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 98.90) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 1.10) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 99.40) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.60)

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วม (ร้อยละ 96.40) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 3.60) ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วม (ร้อยละ 97.80) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 2.20) และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วม (ร้อยละ 90.00) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 10.00)

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 97.70) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 2.30) โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล เห็นว่ามีส่วนร่วม (ร้อยละ 96.40) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 3.60) ส่วนสมาชิกสภาองค์ การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 99.30) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.70) และปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 90.00) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 10.00)

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 98.90) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 1.10) โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล เห็นว่ามีส่วนร่วม (ร้อยละ 96.40) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 3.60) ส่วนสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 97.80) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 2.20) และปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 90.00) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 10.00)

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 99.40) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.60) โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล เห็นว่ามีส่วนร่วม (ร้อยละ 100.00) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.00) ส่วนสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 99.30) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.70) และปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 100.00) และไม่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 0.00)

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน รองลงมาเป็น ด้านการบริหารและจัดการศึกษา และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชน และเครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ของชุมชน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และอันดับท้ายสุดในเรื่องการจัดทำแผนการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและเครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และการเรียนรู้ของชุมชน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาในโรงเรียนอำเภอ

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่อง การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และอันดับท้ายสุดในเรื่องการจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนาอาชีพ

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่อง การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ตามแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก ในเรื่อง การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ รองลงมาเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนาอาชีพ

และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก ในเรื่อง การจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา รองลงมาเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และอันดับท้ายสุดในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และอันดับท้ายสุดในเรื่องการให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ และอันดับท้ายสุดในเรื่องการให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น

จากตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เรื่องการประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานและให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน และการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกข้อ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของชุมชน การสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

จากตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทุกข้อ

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้น ในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้น เรื่องการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จาก หนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิทยุโอบและนิทรรศการ เป็นต้น การวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและ ประเพณีของท้องถิ่น ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

จากตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และการร่วมกับชุมชนในการสำรวจและจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกข้อ และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกข้อเช่นกัน ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้น ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และการให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

จากตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ในเรื่องการประสานงานกับองค์กรใน ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานและให้บริการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการ จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วน ตำบลและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทุกข้อ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น เรื่องการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการประสานงานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบล มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทุกข้อ ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ก็มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทุกข้อ เช่นกัน

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ เช่นกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น และการร่วมกับ ชุมชนในการสำรวจและจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบล โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องการสำรวจ/วิเคราะห์สภาพปัญหาความ ต้องการในการรับบริการร่วมกับชุมชน ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมมีความ คิดเห็น ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ผล ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารและจัดการศึกษา

3.1.1 ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความเหมาะสม เพื่อสะดวกต่อการไปใช้บริการและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน (ความถี่ = 34)

3.1.2 ควรมีระบบการประสานงาน การสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อการบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง (ความถี่ = 23)

3.1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบถึงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อชุมชนจะได้เลือกรับบริการการศึกษาตามความเหมาะสมและความต้องการของตนเองได้ (ความถี่ = 22)

3.1.4 ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุบริการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แก่นักศึกษาและประชาชนที่สนใจอย่างเพียงพอ และควรเป็นสื่อที่ประชาชนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ สื่อเทปเสียง สื่อคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (ความถี่ = 18)

3.1.5 ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อการประสานงานและสร้างความเข้าใจร่วมกัน (ความถี่ = 14)

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.1 ควรมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประจำอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาต้องการคำแนะนำในการเรียนการสอน รวมถึงการให้บริการกับประชาชนที่ต้องการศึกษาและเรียนรู้ (ความถี่ = 30)

3.2.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ควรเพิ่มเวลาการพบกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงได้มีโอกาสพบครูประจำกลุ่ม เพิ่มขึ้น (ความถี่ = 24)

3.2.3 ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาสอดคล้องกับวัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น (ความถี่ = 18)

3.2.4 ควรมีสื่อเพื่อการเรียนการสอน และสื่อเพื่อการเรียนรู้ ที่นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง เช่น คอมพิวเตอร์ วิทยุไอเทป ซีดีรอม และสื่อเอกสารต่างๆ (ความถี่ = 14)

3.2.5 ควรเชิญ ผู้รู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น มาเป็นวิทยากร สอนเสริมเพิ่มขึ้น (ความถี่ = 12)

3.3 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน

3.3.1 ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร ร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ศูนย์การเรียนชุมชน ให้เป็นสถานที่นำเข้าไปใช้บริการ เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน (ความถี่ = 32)

3.3.2 ควรมีการร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นรูปแบบกิจกรรมที่เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาดูงาน การปฏิบัติจริง เป็นต้น (ความถี่ = 22)

3.3.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน และเครือข่าย ในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมศูนย์การเรียนชุมชนร่วมกัน เพื่อเป็นการบูรณาการกิจกรรมและลดความซ้ำซ้อนของแต่ละองค์กร เนื่องจากมีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน (ความถี่ = 16)

3.3.4 ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานและนำเสนอผลงานให้องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนชุมชนมากขึ้น (ความถี่ = 11)

ตารางที่ 4.2 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน

ที่	กระบวนการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		รวม (N = 174)	
		มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1.	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	96.40	3.60	99.30	0.70	90.00	10.00	97.70	2.30
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	96.40	3.60	97.80	2.20	90.00	10.00	98.90	1.10
3.	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	100.00	0.00	99.30	0.70	100.00	0.00	99.40	0.60
	เฉลี่ย	96.40	3.60	97.80	2.20	90.00	10.00	97.70	2.30

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				(N = 174)			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1.	การสำรวจความต้องการทาง การศึกษาของชุมชน	27	96.40	1	3.60	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
2.	การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูล สารสนเทศ	27	96.40	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10
3.	การจัดลำดับความสำคัญ / วิเคราะห์ความเหมาะสมและ ปัจจัยพื้นฐานในการจัดกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	27	96.40	1	3.60	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
4.	การจัดทำแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	27	96.40	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				(N = 174)			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)		(N = 174)		(N = 174)		(N = 174)			
มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม			
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
5.	การประสานงานกับองค์กรใน ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่ เกี่ยวข้อง	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
6.	การปฏิบัติตามแผนการดำเนิน งาน และให้บริการศูนย์การเรียน ชุมชน	27	96.40	1	3.60	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
7.	การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือ มอบหมายผู้รับผิดชอบ การ ดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน	27	96.40	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10
8.	การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและ รับบริการจากศูนย์การเรียน ชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม					
		องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				(N = 174)					
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)		(N = 174)		(N = 174)		(N = 174)		(N = 174)			
มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม			
จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
9.	การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-		
10.	การประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-		
11	การประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนและร่วมมือในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	27	96.40	1	3.60	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)									
มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม			
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
12.	การประสานงานให้หน่วยงาน ของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและ เครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็น ศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและ การเรียนรู้ของชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
13.	การนิเทศและติดตามผลการ ดำเนินงานและกิจกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
14.	การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อ การเรียนรู้ การศึกษา การฝึก อบรมและการจัดกิจกรรมของ ชุมชน	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	9	90.00	1	10.00	172	98.90	2	1.10

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม					
		องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				(N = 174)					
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)		(N = 174)			
มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม					
จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
15.	การสรุปผล/รายงานผล การ ดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและ ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอ	28	100.00	-	-	133	97.80	3	2.20	9	90.00	1	10.00	170	97.70	4	2.30		
	เฉลี่ย	ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ			
		96.40		3.60		99.30		0.70		90.00		10.00		97.70		2.30			

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)				สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)				ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)				รวม (N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	9	90.00	1	10.00	172	98.90	2	1.10
2.	การจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่ม พัฒนาอาชีพ	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	9	90.00	1	10.00	173	99.40	1	0.60
3.	การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิดีโอเทป และนิทรรศการ เป็นต้น	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
4.	การปฐมนิเทศนักศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
5.	การทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	28	100.00	-	-	134	98.50	2	1.50	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10
6.	การดำเนินงานตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	28	100.00	-	-	133	97.80	3	2.20	10	100.00	-	-	171	98.30	3	1.70
7.	การประสานงานกับวิทยากร ผู้รู้ ในการสอนเสริมหรือให้ความรู้แก่นักศึกษา	28	100.00	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
8.	การจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9.	การให้บริการและการจัดสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายได้มารับบริการ	28	100.00	-	-	133	97.80	3	2.20	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
10.	การวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	27	96.40	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10
11.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	27	96.40	1	3.60	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	172	98.90	2	1.10
12.	การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
13.	การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล				องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
14.	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคลหรือชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาความสงบในชุมชน เป็นต้น	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
15.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
	เฉลี่ย		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ
			96.40		3.60		97.80		2.20		90.00		10.00		98.90		1.10

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)				สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)				ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)				รวม (N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	การสำรวจ/วิเคราะห์ สภาพ ปัญหา ความต้องการในการรับ บริการร่วมกับชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
2.	การกำหนดเป้าหมาย กลุ่มเป้า หมาย การจัดโครงการ/กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
3.	การวางแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
4.	การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและเครือข่าย เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษา	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
5.	การส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์การ เรียนชุมชน	28	100.00	-	-	36	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
6.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
7.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ เป็นต้น	28	100.00	-	-	135	99.30	1	0.70	10	100.00	-	-	173	99.40	1	0.60
8.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
9.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
10.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
11.	การร่วมกับชุมชนในการสำรวจและจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
12.	การให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร				สมาชิกสภา				ปลัด				รวม			
		องค์การบริหารส่วนตำบล								องค์การบริหารส่วนตำบล							
		(N = 28)				(N = 136)				(N = 10)				(N = 174)			
		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
13.	การให้ชุมชนร่วมสนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
14.	การติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
15.	การสรุปผลและกำหนดแนวทาง การพัฒนาโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	28	100.00	-	-	136	100.00	-	-	10	100.00	-	-	174	100.00	-	-
	เฉลี่ย		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ
			100.00		0.00		99.30		0.70		100.00		0.00		99.40		0.60

ตารางที่ 4.6 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน

ที่	กระบวนการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			รวม (N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
		1.	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	3.39	0.99	ปานกลาง	3.11	0.80	ปานกลาง	3.44	0.87	ปานกลาง	3.17
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.27	0.98	ปานกลาง	3.10	0.86	ปานกลาง	3.13	1.19	ปานกลาง	3.13	1.42	ปานกลาง
3.	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	3.39	0.88	ปานกลาง	3.20	0.75	ปานกลาง	3.09	0.71	ปานกลาง	3.22	0.78	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.35	0.95	ปานกลาง	3.16	0.80	ปานกลาง	3.22	0.92	ปานกลาง	3.18	1.02	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			รวม (N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
		1.	การสำรวจความต้องการทาง การศึกษาของชุมชน	3.29	1.013	ปานกลาง	3.15	0.746	ปานกลาง	3.30	0.823	ปานกลาง	3.18
2.	การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูล สารสนเทศ	3.21	1.031	ปานกลาง	3.07	0.732	ปานกลาง	3.30	0.823	ปานกลาง	3.10	0.791	ปานกลาง
3.	การจัดลำดับความสำคัญ / วิเคราะห์ความเหมาะสมและ ปัจจัยพื้นฐานในการจัดกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.36	1.062	ปานกลาง	3.07	0.716	ปานกลาง	3.40	0.843	ปานกลาง	3.14	0.793	ปานกลาง
4.	การจัดทำแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	3.21	1.134	ปานกลาง	3.07	0.772	ปานกลาง	3.30	1.059	ปานกลาง	3.10	0.854	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			(N = 174)		
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)					
	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	
5.	การประสานงานกับองค์กรใน ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่ เกี่ยวข้อง	3.57	0.920	มาก	3.16	0.818	ปานกลาง	3.60	0.699	มาก	3.25	0.843	ปานกลาง
6.	การปฏิบัติตามแผนการดำเนิน งาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	3.43	1.034	ปานกลาง	3.10	0.687	ปานกลาง	3.50	0.972	ปานกลาง	3.17	0.778	ปานกลาง
7.	การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือ มอบหมายผู้รับผิดชอบ การ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.43	1.069	ปานกลาง	3.15	0.877	ปานกลาง	3.70	0.949	มาก	3.23	0.921	ปานกลาง
8.	การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและ รับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	3.64	0.870	มาก	3.16	0.888	ปานกลาง	3.90	0.876	มาก	3.28	0.910	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			(N = 174)		
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)					
	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	
9.	การสนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินงานและการให้บริการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.36	1.129	ปานกลาง	2.90	0.880	ปานกลาง	3.40	0.699	ปานกลาง	3.00	0.931	ปานกลาง
10.	การประสานความร่วมมือและ อำนวยความสะดวกในด้าน อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.43	0.879	ปานกลาง	3.28	0.805	ปานกลาง	3.90	0.738	มาก	3.34	0.822	ปานกลาง
11	การประสานงานให้หน่วยงาน ของรัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ ให้ การสนับสนุนและร่วมมือในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.36	1.062	ปานกลาง	3.16	0.762	ปานกลาง	3.60	0.699	มาก	3.22	0.818	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			(N = 174)		
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)					
	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	
12.	การประสานงานให้หน่วยงาน ของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและ เครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็น ศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและ การเรียนรู้ของชุมชน	3.46	0.922	ปานกลาง	3.25	0.758	ปานกลาง	3.60	0.699	มาก	3.30	0.786	ปานกลาง
13.	การนิเทศและติดตามผลการ ดำเนินงานและกิจกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.29	0.976	ปานกลาง	2.99	0.807	ปานกลาง	3.30	0.675	ปานกลาง	3.05	0.835	ปานกลาง
14.	การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อ การเรียนรู้ การศึกษา การฝึก อบรม และการจัดกิจกรรมของ ชุมชน	3.36	0.989	ปานกลาง	3.13	0.859	ปานกลาง	3.00	1.247	ปานกลาง	3.16	0.904	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหาร และจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			(N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
15.	การสรุปผล/รายงานผล การ ดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและ ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอ	3.46	0.793	ปานกลาง	3.01	0.931	ปานกลาง	2.80	1.317	ปานกลาง	3.07	0.947	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.39	0.992	ปานกลาง	3.11	0.803	ปานกลาง	3.44	0.875	ปานกลาง	3.17	0.849	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			รวม (N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
		1.	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	3.43	0.959	ปานกลาง	3.13	0.949	ปานกลาง	3.00	1.333	ปานกลาง	3.17
2.	การจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่ม พัฒนาอาชีพ	3.14	1.044	ปานกลาง	2.92	0.741	ปานกลาง	3.00	1.414	ปานกลาง	2.96	0.842	ปานกลาง
3.	การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิดีโอเทป และนิทรรศการ เป็นต้น	3.14	1.113	ปานกลาง	3.01	0.869	ปานกลาง	3.20	1.135	ปานกลาง	3.06	0.924	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล					
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)			(N = 174)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
4.	การปฐมนิเทศนักศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	3.18	0.905	ปานกลาง	3.01	0.821	ปานกลาง	3.10	1.197	ปานกลาง	3.04	0.856	ปานกลาง
5.	การทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.21	1.067	ปานกลาง	2.95	0.872	ปานกลาง	3.00	1.155	ปานกลาง	2.99	0.922	ปานกลาง
6.	การดำเนินงานตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.14	0.970	ปานกลาง	2.96	0.873	ปานกลาง	3.10	1.101	ปานกลาง	3.00	0.900	ปานกลาง
7.	การประสานงานกับวิทยากร ผู้รู้ ในการสอนเสริมหรือให้ความรู้แก่นักศึกษา	3.21	1.031	ปานกลาง	3.13	0.890	ปานกลาง	3.20	1.033	ปานกลาง	3.14	0.917	ปานกลาง
8.	การจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา	3.32	0.863	ปานกลาง	3.04	0.838	ปานกลาง	3.30	0.823	ปานกลาง	3.10	0.844	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล					
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)			(N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
9.	การให้บริการและการจัดสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายได้มารับบริการ	3.36	0.826	ปานกลาง	3.16	0.809	ปานกลาง	3.20	0.632	ปานกลาง	3.20	0.802	ปานกลาง
10.	การวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.96	0.962	ปานกลาง	3.01	0.816	ปานกลาง	3.10	0.738	ปานกลาง	3.01	0.833	ปานกลาง
11.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.18	1.124	ปานกลาง	2.98	0.774	ปานกลาง	2.90	0.994	ปานกลาง	3.01	0.850	ปานกลาง
12.	การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน	3.43	0.879	ปานกลาง	3.24	0.848	ปานกลาง	3.10	0.876	ปานกลาง	3.26	0.853	ปานกลาง
13.	การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ	3.18	1.090	ปานกลาง	3.41	0.970	ปานกลาง	3.30	1.059	ปานกลาง	3.37	0.993	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล					
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)			(N = 174)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
14.	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคลหรือชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาความสงบในชุมชน เป็นต้น	3.43	1.034	ปานกลาง	3.18	0.862	ปานกลาง	3.20	0.919	ปานกลาง	3.22	0.894	ปานกลาง
15.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	3.79	0.833	มาก	3.36	0.900	ปานกลาง	3.30	1.160	ปานกลาง	3.43	0.914	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.27	0.980	ปานกลาง	3.10	0.855	ปานกลาง	3.13	1.038	ปานกลาง	3.13	1.424	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			รวม (N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
		1.	การสำรวจวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา ความต้องการในการรับ บริการร่วมกับชุมชน	3.43	0.690	ปานกลาง	3.14	0.722	ปานกลาง	2.90	0.738	ปานกลาง	3.17
2.	การกำหนดเป้าหมาย กลุ่มเป้า หมาย การจัดโครงการ/กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	3.43	0.920	ปานกลาง	3.18	0.701	ปานกลาง	3.00	0.667	ปานกลาง	3.21	0.742	ปานกลาง
3.	การวางแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	3.36	1.026	ปานกลาง	3.26	0.658	ปานกลาง	3.00	0.667	ปานกลาง	3.26	0.729	ปานกลาง
4.	การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและเครือข่าย เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษา	3.43	0.742	ปานกลาง	3.26	0.730	ปานกลาง	3.00	0.471	ปานกลาง	3.27	0.722	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล					
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)			(N = 174)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
5.	การส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์การ เรียนชุมชน	3.50	0.793	ปานกลาง	3.23	0.750	ปานกลาง	3.00	0.816	ปานกลาง	3.26	0.765	ปานกลาง
6.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ	3.43	0.836	ปานกลาง	3.31	0.865	ปานกลาง	3.20	1.135	ปานกลาง	3.32	0.873	ปานกลาง
7.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ เป็นต้น	3.36	0.989	ปานกลาง	3.18	0.854	ปานกลาง	2.90	0.876	ปานกลาง	3.20	0.878	ปานกลาง
8.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น	3.75	0.701	มาก	3.36	0.823	ปานกลาง	3.70	0.823	มาก	3.44	0.815	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)			สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)			ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)			รวม (N = 174)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
		9.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น	3.57	0.920	มาก	3.24	0.791	ปานกลาง	3.40	0.516	ปานกลาง	3.30
10.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย	3.46	0.962	ปานกลาง	3.29	0.780	ปานกลาง	3.30	0.483	ปานกลาง	3.32	0.797	ปานกลาง
11.	การร่วมกับชุมชนในการสำรวจ และจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	3.43	0.836	ปานกลาง	3.10	0.681	ปานกลาง	2.90	0.738	ปานกลาง	3.14	0.719	ปานกลาง
12.	การให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.14	0.932	ปานกลาง	2.99	0.735	ปานกลาง	3.10	0.568	ปานกลาง	3.02	0.760	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร			สมาชิกสภา			ปลัด			รวม		
		องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล			องค์การบริหารส่วนตำบล					
		(N = 28)			(N = 136)			(N = 10)			(N = 174)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
13.	การให้ชุมชนร่วมสนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.21	0.917	ปานกลาง	3.18	0.680	ปานกลาง	3.00	0.667	ปานกลาง	3.18	0.719	ปานกลาง
14.	การติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	3.14	0.970	ปานกลาง	3.06	0.748	ปานกลาง	3.00	0.667	ปานกลาง	3.07	0.780	ปานกลาง
15.	การสรุปผลและกำหนดแนวทาง การพัฒนาโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	3.25	1.005	ปานกลาง	3.18	0.749	ปานกลาง	3.00	0.816	ปานกลาง	3.18	0.795	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.39	0.883	ปานกลาง	3.20	0.751	ปานกลาง	3.09	0.710	ปานกลาง	3.22	0.775	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน

ที่	กระบวนการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		F	Sig.
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	3.39	0.992	3.11	0.803	3.44	0.875	2.380	0.197
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.27	0.980	3.10	0.855	3.13	1.038	0.842	0.498
3.	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	3.39	0.883	3.20	0.751	3.09	0.710	1.366	0.385
	เฉลี่ย	3.35	0.951	3.13	0.803	3.22	0.874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารและจัดการศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1.	การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของชุมชน	3.29	1.013	3.15	0.746	3.30	0.823	.474	0.623
2.	การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ	3.21	1.031	3.07	0.732	3.30	0.823	.733	0.482
3.	การจัดลำดับความสำคัญ / วิเคราะห์ความเหมาะสมและปัจจัยพื้นฐานในการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.36	1.062	3.07	0.716	3.40	0.843	2.092	0.127
4.	การจัดทำแผนการดำเนินงานและให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.21	1.134	3.07	0.772	3.30	1.059	.628	0.535

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
5.	การประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	3.57	0.920	3.16	0.818	3.60	0.699	3.759	0.025*
6.	การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.43	1.034	3.10	0.687	3.50	0.972	3.140	0.046*
7.	การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.43	1.069	3.15	0.877	3.70	0.949	2.450	0.089
8.	การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.64	0.870	3.16	0.888	3.90	0.876	6.028	0.003*

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
9.	การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนชุมชน	3.36	1.129	2.90	0.880	3.40	0.699	3.943	0.021*
10.	การประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ศูนย์การเรียนชุมชน	3.43	0.879	3.28	0.805	3.90	0.738	2.913	0.057
11	การประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรต่างๆให้การสนับสนุนและร่วมมือในการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน	3.36	1.062	3.16	0.762	3.60	0.699	1.835	0.163

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		F	Sig.
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
12.	การประสานงานให้หน่วยงาน ของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและ เครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็น ศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและ การเรียนรู้ของชุมชน	3.46	0.922	3.25	0.758	3.60	0.699	1.624	0.200
13.	การนิเทศและติดตามผลการ ดำเนินงานและกิจกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.29	0.976	2.99	0.807	3.30	0.675	1.996	0.139
14.	การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อ การเรียนรู้ การศึกษา การฝึก อบรม และการจัดกิจกรรมของ ชุมชน	3.36	0.989	3.13	0.859	3.00	1.247	0.884	0.415

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		F	Sig.
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
15.	การสรุปผล/รายงานผล การ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและ ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอ	3.46	0.793	3.01	0.931	2.80	1.317	3.210	0.043*
	เฉลี่ย	3.39	0.992	3.11	0.803	3.44	0.875		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		F	Sig.
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
		1.	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา	3.43	0.959	3.13	0.949		
2.	การจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่ม พัฒนาอาชีพ	3.14	1.044	2.92	0.741	3.00	1.414	0.830	0.438
3.	การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วีดีโอเทป และนิทรรศการ เป็นต้น	3.14	1.113	3.01	0.869	3.20	1.135	0.368	0.693

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
4.	การปฐมนิเทศนักศึกษาทุกกลุ่ม เป้าหมาย	3.18	0.905	3.01	0.821	3.10	1.197	0.488	0.615
5.	การทำแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.21	1.067	2.95	0.872	3.00	1.155	0.965	0.383
6.	การดำเนินงานตามแผนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	3.14	0.970	2.96	0.873	3.10	1.101	0.526	0.592
7.	การประสานงานกับวิทยากร ผู้รู้ ในการสอนเสริมหรือให้ความรู้แก่นักศึกษา	3.21	1.031	3.13	0.890	3.20	1.033	0.129	0.879
8.	การจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุน การเรียนรู้ของนักศึกษา	3.32	0.863	3.04	0.838	3.30	0.823	1.636	0.198

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
9.	การให้บริการและการจัดสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายได้มารับบริการ	3.36	0.826	3.16	0.809	3.20	0.632	0.686	0.505
10.	การวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.96	0.962	3.01	0.816	3.10	0.738	0.101	0.904
11.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.18	1.124	2.98	0.774	2.90	0.994	0.727	0.485
12.	การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน	3.43	0.879	3.24	0.848	3.10	0.876	0.747	0.476
13.	การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ	3.18	1.090	3.41	0.970	3.30	1.059	0.663	0.517

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 28)		สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 136)		ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล (N = 10)		F	Sig.
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
14.	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคลหรือชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาความสงบในชุมชน เป็นต้น	3.43	1.034	3.18	0.862	3.20	0.919	0.873	0.420
15.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	3.79	0.833	3.36	0.900	3.30	1.160	2.665	0.072
	เฉลี่ย	3.27	0.980	3.10	0.855	3.13	1.038		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.	การสำรวจ/วิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการในการรับบริการร่วมกับชุมชน	3.43	0.690	3.14	0.722	2.90	0.738	2.644	0.074
2.	การกำหนดเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย การจัดโครงการ/กิจกรรมร่วมกับชุมชน	3.43	0.920	3.18	0.701	3.00	0.667	1.715	0.183
3.	การวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	3.36	1.026	3.26	0.658	3.00	0.667	0.884	0.415

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
4.	การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและเครือข่าย การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อร่วม วางแผนการดำเนินงานในการจัด การศึกษา	3.43	0.742	3.26	0.730	3.00	0.471	1.400	0.249
5.	การส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์การ เรียนชุมชน	3.50	0.793	3.23	0.750	3.00	0.816	2.099	0.126
6.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ	3.43	0.836	3.31	0.865	3.20	1.135	0.319	0.727
7.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ เป็นต้น	3.36	0.989	3.18	0.854	2.90	0.876	1.054	0.351

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
8.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น	3.75	0.701	3.36	0.823	3.70	0.823	3.267	0.041*
9.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น	3.57	0.920	3.24	0.791	3.40	0.516	2.129	0.122
10.	การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย	3.46	0.962	3.29	0.780	3.30	0.483	0.530	0.590
11.	การร่วมกับชุมชนในการสำรวจ และจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	3.43	0.836	3.10	0.681	2.90	0.738	3.063	0.049*

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร		สมาชิกสภา		ปลัด		F	Sig.
		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล			
		(N = 28)		(N = 136)		(N = 10)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
12.	การให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.14	0.932	2.99	0.735	3.10	0.568	0.505	0.604
13.	การให้ชุมชนร่วมสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.21	0.917	3.18	0.680	3.00	0.667	0.344	0.710
14.	การติดตามและประเมินผลการทำงาน โครงการ กิจกรรมร่วมกับชุมชน	3.14	0.970	3.06	0.748	3.00	0.667	0.175	0.840
15.	การสรุปผลและกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการ กิจกรรมร่วมกับชุมชน	3.25	1.005	3.18	0.749	3.00	0.816	0.363	0.696
	เฉลี่ย	3.39	0.883	3.20	0.751	3.09	0.710		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายชื่อ

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.	สมาชิกสภา อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.
1.	การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของชุมชน	0.404	0.961	0.559
2.	การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ	0.369	0.769	0.369
3.	การจัดลำดับความสำคัญ/วิเคราะห์ความเหมาะสม และปัจจัยพื้นฐานในการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.085	0.883	0.208
4.	การจัดทำแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.405	0.786	0.405
5.	การประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง	0.018*	0.926	0.109
6.	การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.038*	0.801	0.110
7.	การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบ การดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.150	0.421	0.070

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร อบต.	คณะกรรมการบริหาร อบต.	สมาชิกสภา อบต.
		กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	กับ ปลัด อบต. Sig.	กับ ปลัด อบต. Sig.
8.	การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.010*	0.431	0.012*
9.	การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.017*	0.899	0.096
10.	การประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.378	0.118	0.021*
11.	การประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนและร่วมมือในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.249	0.419	0.102
12.	การประสานงานให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและเครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ของชุมชน	0.189	0.639	0.174
13.	การนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.083	0.963	0.249
14.	การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของชุมชน	0.233	0.286	0.656

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ที่	ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.	สมาชิกสภา อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.
15.	การสรุปผล/รายงานผล การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอ	0.020*	0.055	0.500

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายชื่อ

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.	สมาชิกสภา อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.
1.	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน สายสามัญระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	0.145	0.234	0.679
2.	การจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนาอาชีพ	0.203	0.646	0.770
3.	การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิดีโอเทป และนิทรรศการ เป็นต้น	0.506	0.867	0.543
4.	การปฐมนิเทศนักศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	0.338	0.804	0.742
5.	การทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	0.167	0.529	0.865
6.	การดำเนินงานตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	0.339	0.898	0.644
7.	การประสานงานกับวิทยากร ผู้รู้ ในการสอนเสริมหรือให้ความรู้แก่นักศึกษา	0.641	0.966	0.804

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	คณะกรรมการบริหาร อบต.	คณะกรรมการบริหาร อบต.	สมาชิกสภา อบต.
		กับ สมาชิกสภา อบต.	กับ ปลัด อบต.	กับ ปลัด อบต.
		Sig.	Sig.	Sig.
8.	การจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา	0.105	0.945	0.341
9.	การให้บริการและการจัดสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายได้มารับบริการ	0.243	0.596	0.885
10.	การวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	0.772	0.660	0.756
11.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	0.258	0.376	0.780
12.	การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน	0.296	0.298	0.611
13.	การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ	0.260	0.741	0.732
14.	การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคลหรือชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาความสงบในชุมชน เป็นต้น	0.189	0.489	0.956
15.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	0.025*	0.147	0.839

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายชื่อ

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.	สมาชิกสภา อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.
1.	การสำรวจ/วิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการในการรับบริการ ร่วมกับชุมชน	0.054	0.047*	0.310
2.	การกำหนดเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย การจัดโครงการ/กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	0.112	0.117	0.448
3.	การวางแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	0.542	0.185	0.269
4.	การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและเครือข่าย การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานในการจัดการศึกษา	0.254	0.108	0.277
5.	การส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.087	0.076	0.362
6.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ เรียนชุมชน	0.511	0.480	0.705

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร อบต.	คณะกรรมการบริหาร อบต.	สมาชิกสภา อบต.
		กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	กับ ปลัด อบต. Sig.	กับ ปลัด อบต. Sig.
7.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น	0.343	0.159	0.325
8.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น	0.021*	0.866	0.199
9.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น	0.045*	0.562	0.531
10.	การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย	0.307	0.578	0.982
11.	การร่วมกับชุมชนในการสำรวจและจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	0.029*	0.045*	0.385
12.	การให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน	0.344	0.879	0.668
13.	การให้ชุมชนร่วมสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	0.839	0.422	0.438
14.	การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	0.606	0.621	0.819

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ที่	ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ สมาชิกสภา อบต. Sig.	คณะกรรมการบริหาร อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.	สมาชิกสภา อบต. กับ ปลัด อบต. Sig.
15.	การสรุปผลและกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน	0.658	0.397	0.501

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สรุปผลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย
 - 1.1 วัตถุประสงค์
 - 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย
 - 1.3 ผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ
 - 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

- 1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามภูมิหลังของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) ได้แก่ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 250 คน แยกตามสัดส่วน ได้ดังนี้คือ

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 210 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

2) *กลุ่มตัวอย่าง (Sample)* กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยเทียบกับตารางสัดส่วนของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด 2532: 40) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 174 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 28 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 136 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอต่อนายอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อลงนามในหนังสือราชการแจ้งขอความร่วมมือต่อ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 ฉบับ
- 2) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูการศึกษาออกโรงเรียน ให้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากอำเภอไปแสดงพร้อมอธิบายและชี้แจงการตอบแบบสอบถามโดยละเอียด
- 3) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่คณะครูการศึกษาออกโรงเรียน นำส่งที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ภายในเวลา 10 วัน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หาค่าโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency)
ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ
การเปรียบเทียบความคิดเห็นใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way - ANOVA)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วน
ตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สรุปข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา
(Descriptive Research)

1.3 ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1) การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม จำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายด้าน

ระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน คือ การบริหารและจัดการศึกษา การจัดการเรียน
การสอนและการทำงานร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) $\bar{x} = 3.18$
และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการ
ทำงานร่วมกับชุมชน รองลงมาเป็นด้านการบริหารและจัดการศึกษา และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการ
บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และ
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ

2) การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง
(ร่วมรับรู้และร่วมทำ) $\bar{x} = 3.17$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การ
บริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกใน
ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานให้
หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชน และเครือข่ายได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางใน
การจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ของชุมชน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณใน

การดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็น
ว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม
อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของ
องค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้
รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานกับ
องค์กรในชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และอันดับท้ายสุดในเรื่องการจัดทำแผนการ
ดำเนินงานและให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการมี
ส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับ
ปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การ
บริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกใน
ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประสานงานให้
หน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กร ชุมชนและเครือข่าย ได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางใน
การจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ของชุมชน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณใน
การดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง
(ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในด้านอาคาร สถานที่
วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้
รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และอันดับท้ายสุด ในเรื่องการสรุปผล
รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

3) การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง
(ร่วมรับรู้และร่วมทำ) $\bar{x} = 3.13$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การ
บริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและ
ประเพณีของท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และอันดับท้ายสุด

ในเรื่องการจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนาอาชีพ

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรม และรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รองลงมาเป็นเรื่องการส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน และอันดับท้ายสุดในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ รองลงมาเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนาอาชีพ

ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการจัดหาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา รองลงมาเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และอันดับท้ายสุดในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4) การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) $\bar{x} = 3.22$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และอันดับท้ายสุดในเรื่องการให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ใน

ระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ร่วมกับชุมชน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรกในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ และอันดับท้ายสุดในเรื่องการให้ชุมชนร่วมพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล สูงเป็นอันดับแรก ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น และอันดับท้ายสุดในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.3.2 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 3 ด้าน คือ การบริหารและจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม และรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน จำนวน 10 ข้อ และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เรื่องการประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรม และรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกข้อ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของชุมชน และการสรุปผล/รายงานผล การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมของชุมชน และการสรุปผล/รายงานผล การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น

สูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ส่วนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นเรื่องการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วีดีโอเทป และนิทรรศการ เป็นต้น การวัดผล ประเมินผลตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 13 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ และส่วนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เรื่องการทำงานร่วมกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น และการร่วมกับชุมชนใน

การสำรวจและจัดแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุกข้อ ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้น ในเรื่องการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น การร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเมือง การปกครอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และการให้ ชุมชนร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วน ตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนี้

1) ด้านการบริหารและจัดการศึกษา

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการสูงเป็นอันดับแรก คือ ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความเหมาะสมและ สะดวกต่อการใช้บริการ และอันดับท้ายสุด คือ ควรมีการประชุมเพื่อประสานงานและสร้าง ความเข้าใจ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการสูงเป็นอันดับแรก คือ ควรมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประจำอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกและ ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาและประชาชนที่มาใช้บริการการศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ ควรเชิญ ผู้รู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่เป็นบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรสอนเสริมเพิ่มเติม

3) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการสูงเป็นอันดับแรกคือ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร ร่วมพัฒนาอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นสถานที่น่าใช้บริการและเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน และอันดับสุดท้าย คือควรมีการติดตามผลการทำงานและนำเสนอผลงาน ให้หน่วยงาน องค์กรและชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากขึ้น

2. อภิปรายผล

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติและได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด

ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจาก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ การประสานงานและการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานยังไม่ดีพอ รวมถึงการที่รัฐมุ่งกระจายอำนาจในการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้บริหารและจัดการเอง โดยการถ่ายโอนภาระกิจและงบประมาณของส่วนราชการต่างๆให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบดำเนินการซึ่งปัจจุบันยังถือว่าอยู่ในระยะเริ่มต้น จึงทำให้ไม่มีความพร้อมในด้านการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ปทุม ปิยาภูล (2543: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและปัญหาด้านการประสานงาน และสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ประยูร กาญจนดุล (2523: 129 –131 อ้างถึงใน กรกมล เพชรล้อมทอง 2542: 114) กล่าวไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มีบทบาทในการดำเนินงานจัดการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักต่อบทบาทในการดำเนินการจัดการศึกษา แต่มีข้อจำกัด คือ ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเชี่ยวชาญทางการศึกษา ประกอบกับยังนำงบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อย ไปพัฒนาด้านสาธารณูปโภคที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ก่อนที่จะพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่งไม่ได้เกิดผลโดยตรงต่อนักเรียนแต่ให้ผลทางอ้อมต่อการศึกษา

2.2 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

(ร่วมรับรู้และร่วมทำ) ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติและได้

ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด โดยพบว่า ประเด็นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก คือ การประสานความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก สถานที่ตั้งและอาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อยู่ในที่ทำกรองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้การประสานงานมีความสะดวก รวมถึงการใช้อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ร่วมกัน ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณที่ไม่สามารถสร้างอาคารเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของสัมพันธ์ อุปลา (2541: 131) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องร่วมใช้อาคารสถานที่ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่างๆ ร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งการบำรุงรักษา ซ่อมแซมและแก้ไข และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543: 34) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าความร่วมมือของชุมชนในการจัดกิจกรรมการศึกษา ได้แก่ การให้ความอนุเคราะห์สถานที่ ดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดซื้อหนังสือ / แบบเรียน ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดหาสื่อให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การช่วยเหลือบูรณาการสถานที่บริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

(ร่วมรับรู้และร่วมทำ) ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติและได้

ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด โดยพบประเด็นที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมสูงเป็น

อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น

ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติและสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานซึ่งถือได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ได้ปฏิบัติเป็นปัจจุบันอยู่แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทหน้าที่ต้องให้การส่งเสริม สนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนทร ชอบทำดี (2534: 132) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรกมล เพชรล้อมทอง (2542: 107) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงาน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงาน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ด้านการจัดการศึกษาอบรมเด็ก ที่มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก คือ เรื่องส่งเสริม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี

2.4 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติและได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด โดยพบประเด็นที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับแรก คือ การร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจจากชุมชน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีผลทางด้านความเชื่อ ความศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้แทนของประชาชนในชุมชนมีหน้าที่ที่จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 มาตราที่ 67 ซึ่งได้บัญญัติไว้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำ (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารและจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และ

ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการมีส่วนร่วมดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ เป็นผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ควบคุม ดูแลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเป็นประธานคณะกรรมการหรือกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยตรง จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และความคาดหวังสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภารกิจในด้านธุรการและระเบียบปฏิบัติ รวมถึงส่วนใหญ่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ใช่คนในพื้นที่และมีการโยกย้ายบ่อย ความสัมพันธ์กับชุมชนจึงมีน้อยกว่า และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ค่อนข้างน้อย แต่จะเป็นผู้สังเกตการณ์จากผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้น ในเรื่องการประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานและให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมและรับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมในด้านดังกล่าวมีลักษณะที่มุ่งเน้นในการเตรียมการ สนับสนุน ประสานงาน และดำเนินงานตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสู่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย การสนับสนุนงบประมาณ การอำนวยความสะดวกด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงการพิจารณาตัดสินใจในการจัดและให้การสนับสนุนกิจกรรม ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสูงกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีบทบาทเพียงเสนอแนะ ติดตาม และ

ตรวจสอบผลการดำเนินงานเท่านั้น

ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินงานกิจกรรมในด้านดังกล่าวจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านระเบียบปฏิบัติ จัดทำงานในด้านเอกสารหรือธุรการได้ถูกต้องเป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด เช่น การจัดทำแผนงาน โครงการ การจัดทำข้อบังคับ การเสนอขออนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณ จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมสูงกว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมของชุมชน การสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นบางครั้งจะต้องใช้งบประมาณ การพิจารณาตัดสินใจจึงอยู่ที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หรือบางโอกาสต้องการได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่น อาจเป็นผู้ระดมขอความร่วมมือจากชุมชนให้ รวมถึงการสรุปผล/รายงานผลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องพิจารณาและรายงานต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมของชุมชน และการสรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เหตุผลในลักษณะเช่นกับคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลข้างต้น กล่าวคือ การดำเนินงานกิจกรรมในด้านดังกล่าวจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านระเบียบปฏิบัติ จัดทำงานในด้านเอกสารหรือธุรการได้ถูกต้องเป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงผู้ตรวจสอบและประเมินผลงานของกิจกรรมเท่านั้น

2.7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ทุกข้อ โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มุ่งเน้นให้ประชาชนในตำบลเกิดการเรียนรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในสภาพของชุมชน มีบทบาทโดยตรงต่อการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น การรับเชิญเป็นเกียรติในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในฐานะการเป็นประธานเปิดการอบรม การจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การตรวจเยี่ยมกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น และมีบทบาทในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนในเรื่องของการวัดผล ประเมินผล ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า อาจเนื่องมาจาก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในด้านดังกล่าวข้างต้นน้อยกว่า และอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนจึงได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตาม วัดผลและประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่วนกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้มีการจัดในตำบลค่อนข้างมาก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีอยู่ทุกหมู่บ้านจึงมีความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วมสูงกว่า

ส่วนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก เหตุผลในลักษณะเดียวกันกับที่ได้กล่าวข้างต้น คือ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความใกล้ชิดและมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งทำให้ต้องศึกษาทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และความคาดหวังสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ยกเว้นเรื่องการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิดีโอเทปและนิทรรศการ เป็นต้น การวัดผลประเมินผลตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการ ที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน และระเบียบวิธีปฏิบัติในด้านการสนับสนุนและใช้จ่ายงบประมาณ รวมถึงปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีหน้าที่ในฐานะฝ่ายอำนวยการ ที่ต้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวก จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมสูงกว่า

2.8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมด้านนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติใกล้ชิดกับชุมชน และเป็นกิจกรรมที่เมื่อปฏิบัติแล้วจะเห็นผลงานในเชิงรูปธรรมชัดเจน รวมถึงเป็นบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น ที่จะต้องดำเนินการ ส่วนคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงมีฐานะเป็นผู้แทนของชุมชน และมีฐานะเป็นผู้บริหารส่วนท้องถิ่น จึงต้องแสดงออกให้เกิดผลงานให้เกิดการยอมรับจากชุมชน และได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการ จึงมีผลทำให้มีความคาดหวังและความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นข้าราชการประจำมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้การบริหารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลคล้ายกับคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้แทนของชุมชน การได้มาของตำแหน่งต้องได้รับการเลือกตั้งจากชุมชน จึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชนทุกประเภท เพื่อให้เกิดการยอมรับและมีผลงานแสดงออกให้ชุมชนได้เห็น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชน อําเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร่วมรับรู้และร่วมทำ) กล่าวคือ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ และได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด ฉะนั้นหน่วยงานและส่วนที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล กับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอําเภอ ควรประสานและร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์และบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้กับชุมชน

3.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและเป็นที่คาดหวังในการเป็นที่พึ่งของชุมชน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนองและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จึงควรจัดหาและจัดให้มีสถานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อย่างเหมาะสมเพื่อเอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อรองรับกับความต้องการของชุมชน และเป็นการเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.1.4 กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ควรประสานงานและมีข้อตกลงร่วมกันกับ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติที่จะร่วมกันดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้สนองต่อการจัดการศึกษาให้กับชุมชนบนระบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจัง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ “การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ในพื้นที่ทั้งจังหวัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม **การจัดองค์กรและระบบบริหารการศึกษานอกโรงเรียน**
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เลียง ม.ป.ป.
- _____ . กรม **การปฏิรูปการศึกษาตลอดชีวิต : กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์**
กรุงเทพมหานคร รัชการพิมพ์ 2543
- _____ . กรม, กองส่งเสริมปฏิบัติการ **การพัฒนาคนโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียน**
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2541
- _____ . กรม **การสำรวจความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในการรับถ่ายโอนงานการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย** กรุงเทพมหานคร โอ-วิทย์ (ประเทศไทย) 2545
- _____ . กรม **แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ (ฉบับปรับปรุง)** กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2540
- _____ . กรม, กองส่งเสริมปฏิบัติการ **แนวทางการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การ
เรียนชุมชน** กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
2541
- _____ . กรม, ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา **รายงานการจัดการศึกษาในชุมชน**
กรุงเทพมหานคร อรุณการพิมพ์ 2541
- _____ . กรม **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริการสื่อในศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ** กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย 2542
- _____ . กรม, ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.)** กรุงเทพมหานคร
อรุณการพิมพ์ ม.ป.ป.
- _____ . ศูนย์, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ **ศูนย์การเรียนรู้** ฝ่ายพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรม
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2539
- กรกมล เพชรล้อมทอง “การมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์อบรม
เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช 2542

- กรรณิกา ชมดี “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2524
- การพัฒนาชุมชน, กรม “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี ใน **รายงานการวิจัยกองวิจัยและประเมินผลกรมการพัฒนาชุมชน** กรุงเทพมหานคร กรมการพัฒนาชุมชน 2539
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา 2541
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน, กระทรวงศึกษาธิการ **เอกสารรายงานข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน** กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท. 2542
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ “หน่วยที่ 2 การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน” ใน **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดวิชาการวิจัยชุมชน** หน้า 113 นนทบุรี สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ 2545
- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว และคณะ **รวมพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น** กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ 2543
- ทิพวัลย์ มาแสง **การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้** กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2539
- ธวัช มกรพงศ์ **ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย** กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2537
- นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ “รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน” (เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)
- นิคม สุวรรณทา “ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2542

นิมิตร มั่งมีทรัพย์ *การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครอง*

ส่วนท้องถิ่น ม.ป.ท. สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เขตการศึกษา 1 2543

นเรศ สงเคราะห์สุข *จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ* เชียงใหม่ สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูงไทย

เยอรมัน 2541

บุญเลิศ มาแสง *เรียนนอกรั้ว* กรุงเทพมหานคร วชิรินทร์การพิมพ์ 2530

ปรัชญา เวสารัชช์ “รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม

เพื่อพัฒนาชนบท” กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรม

ศาสตร์ 2528

ปทุม ปิยาภูล “การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถม

ศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2543

ไพรัช อรรถกามานนท์ และมัทนา โชควรวัดนกร “หน่วยที่ 7 การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่น

ในการปฏิรูปการศึกษา” ใน *ชุดฝึกอบรมผู้บริหารประมวลสาระ* หน้า 9

กรุงเทพมหานคร ภาคพิมพ์การพิมพ์ 2545

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ *ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เจริญผล 2527

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย 2534

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และจักรพรรดิ วะทา “บทที่ 4 การบริหารและการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม”

ใน *ชุดฝึกอบรมผู้นำชุมชน : ประมวลสาระ* หน้า 127 – 128 กรุงเทพมหานคร

แอล ที เพชร จำกัดการพิมพ์ 2545

รัตนา ตรียารักษ์ “โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” ใน *เอกสารเสริมความรู้*

สำหรับกลุ่มเป้าหมายสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เล่ม 1

หน้า 10 – 11 กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ม.ป.ป.

วิรัช ธีระพันธ์เมธี “การปกครองท้องถิ่น” ใน *เอกสารเสริมความรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมาย*

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เล่ม 1 หน้า 4 – 5

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.

สมาน ศิริพูนสวัสดิ์ “ การศึกษาการมีส่วนร่วมของประธานกรรมการกลางหมู่บ้านในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา “ วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2533

สุนทร ชอบทำดี “ บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534

สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา **คู่มือเตรียมสอบ – ปฏิบัติราชการ อบต.** กรุงเทพมหานคร
คุณพินอักษรกิจการพิมพ์ ม.ป.ป.

แสงว รัตนมงคลมาศ “การระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมของมวลชน” ใน **เอกสารประกอบ การสอนการระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมของมวลชน** กรุงเทพมหานคร
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2538

อคิน รพีพัฒน์ **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา** บรรณาธิการโดย
ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข 2539

องค์การคำครุสภา **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว 2542

อุทัย บุญประเสริฐ **การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน** กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว 2543

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ **ระบบการศึกษากับชุมชน** กรุงเทพมหานคร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ **การศึกษานอกโรงเรียน : แนวทางการจัดและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทย** กรุงเทพมหานคร รัชการพิมพ์ 2544

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. **Rural development participation: Concept and Measures for project design implemenation and evaluation.** Great Britain: Rural development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977.

Craff, Rickie Clinton. "Community Attitudes Towards Education and Levels of Participation in School Affairs." [CD-ROM] EDD. Education, Administration, University of Missouri – Saint Louis, 1988. Abstract available: Proquest File: Dissertation Abstracts Ondise 1988-1992 [Accessed March 19, 2003]

Smith, Jane Elizabeth. "The Role of Citizens Committees in the Planning and Development of the Centennial Educational Park in Plymouth, Michigan." [CD-ROM] EDD. Education, Administration, Wayne State University, 1971. Abstract available: Proquest File: Dissertation Abstracts Ondise 1861-1980 [Accessed March 19, 2003]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

1. นายจรูญพงษ์ จีระมะกร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
จังหวัดนครราชสีมา
2. นายชาติวี ดิเรกศรี นายอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
3. นายสมาน ศิริพูนสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
4. นางวรากร ครุฑขุนทด ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. แบบสอบถามมี 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด
3. โปรดอ่านแบบสอบถามให้เข้าใจและขอความกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพราะคำตอบที่เป็นจริงและสมบูรณ์จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผลการศึกษาค้นคว้า และเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไป
4. คำตอบของท่านมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ปรับปรุงและจัดระบบการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่อื่นจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อท่านและผู้อื่นแต่ประการใด

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเลือกทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใด

- คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 สภาพการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แล้วเลือกทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องระดับการมีส่วนร่วมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์ ดังนี้

1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
(ร่วมรับรู้)	คือ การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติ
2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
(ร่วมทำ)	คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ กิจกรรมที่กำหนด
3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
(ร่วมรับรู้และร่วมทำ)	คือ การมีส่วนร่วมได้รับทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติและได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด
4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
(ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ)	คือ การมีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ
5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
(ร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำ)	คือ การมีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ รวมทั้งได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด

ที่	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วน ตำบล ในการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ตามกระบวนการ 3 ด้าน)	ไม่มี ส่วน ร่วม	มีส่วนร่วมในระดับ				
			น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
			1	2	3	4	5
	ด้านการจัดการเรียนการสอน						
16	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....
17	การจัดการศึกษาอาชีพ หลักสูตรวิชา ชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ กลุ่มพัฒนา อาชีพ.....	
18	การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้จากหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิทยุไอเทป และ นิทรรศการ เป็นต้น.....	
19	การปฐมนิเทศนักศึกษาทุกกลุ่ม เป้าหมาย.....	
20	การทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน.....	
21	การดำเนินงานตามแผนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน.....	
22	การประสานงานกับวิทยากร ผู้รู้ ในการสอนเสริมหรือให้ความรู้แก่ นักศึกษา.....	

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**

โปรดเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการเขียนข้อความลงในช่องว่าง

1. ด้านการบริหารและจัดการศึกษา

- 1.1.....
.....
- 1.2.....
.....
- 1.3.....
.....

2. ด้านจัดการเรียนการสอน

- 2.1.....
.....
- 2.2.....
.....
- 2.3.....
.....

3. ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน

- 3.1.....
.....
- 3.2.....
.....
- 3.3.....
.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายบุญยง ครูศรี
วัน เดือน ปีเกิด	11 กันยายน 2504
สถานที่เกิด	ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ) บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2531
สถานที่ทำงาน	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ ระดับ 8